

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2023

aruandeaasta lõpp: 31.12.2023

sihtasutuse nimi: Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus

registrikood: 90005188

**tänava/talu nimi, Pärnu mnt 10
maja ja korteri number:**

linn: Tallinn

maakond: Harju maakond

postisihthumber: 10148

telefon: +372 6273120

e-posti aadress: laulupidu@laulupidu.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	35
Bilanss	35
Tulemiaruanne	36
Rahavoogude aruanne	37
Netovara muutuste aruanne	38
Raamatupidamise aastaaruande lisad	39
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	39
Lisa 2 Raha	40
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	41
Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	42
Lisa 5 Võlad ja ettemaksed	42
Lisa 6 Annetused ja toetused	43
Lisa 7 Tulu ettevõtlusest	43
Lisa 8 Mitmesugused tegevuskulud	44
Lisa 9 Tööjõukulud	44
Lisa 10 Intressitulud	44
Lisa 11 Kasutusrent	45
Lisa 12 Seotud osapooled	45
Aruande allkirjad	46
Vandeauditiitori aruanne	47

EESTI LAULU- JA TANTSUPEO SIHTASUTUSE 2023. AASTA SISULINE TEGEVUSARUANNE

SISUKORD

1. 2023. AASTAL SIHTASUTUSE TÖÖ ÜLEVAADE.....	2
2. XIII NOORTE LAULU- JA TANTSUPEO „PÜHA ON MAA“ JUHTMÕTE JA VISUAALIA.....	8
3. MEEDIASTRATEEGIA JA KOMMUNIKATSIOON	9
4. ALGATUSED JA KOOSTÖÖPROJEKTID	11
5. LOODUSSÕBRALIKUM LAULU- JA TANTSUPIDU	12
6. LIGIPÄÄSETAVUS.....	18
7. PEO TULE SÜÜTAMINE.....	19
8. XIII NOORTE LAULUPIDU	19
9. XIII NOORTE TANTSUPIDU	23
10. 2023. AASTAL RAHVAMUUSIKAPEO KONTSERT	25
11. NOORTEPEO TÄNUPÄEVAD SÜGISEL.....	25
12. PEO TOIMKONDADE TÄNUKONTSERT.....	26
13. 2025. AASTAL TOIMUV XXVIII LAULU- JA XXI TANTSUPIDU „ISEOMA“	26
14. 2025. AASTA XXVIII LAULUPEO ETTEVALMISTUS	28
15. 2025. AASTA XXI TANTSUPEO ETTEVALMISTUS.....	28
16. 2025. AASTA RAHVAMUUSIKAPEO KONTSERDI ETTEVALMISTUS	29
17. SIHTASUTUSE TEGEVUSED 2024. AASTAL.....	29
18. ÜLEVAADE EESTI LAULU- JA TANTSUPEO SIHTASUTUSE NÕUKOGU TÖÖST 2023. AASTAL	30
18. SIHTASUTUSE PÕHILISED MAJANDUSNÄITAJAD JA TEGEVUSE JUHTIMINE.....	31

1. 2023. AASTAL SIHTASUTUSE TÖÖ ÜLEVAADE

2023. aastal olid Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse (edaspidi *sihtasutus*) peamised tegevused seotud 2023. aastal toimunud XIII noorte laulu- ja tantsupeo „Püha on maa“ ettevalmistuse ja läbiviimisega. Peo ettevalmistus algas 2020. aastal, mis pandeemia tõttu oli vajanud küpsemiseks üht lisa aastat.

Peoaasta 2023 algas noortepeo eelproovide läbiviimisega üle Eesti, mis kestsid kuni kevadeni, mil kollektiivid peole akrediteeriti. Aasta alguses moodustati peo korraldustoimkonnad ja algas mahukas töö peonädala kokkupanekuks.

26. juunist kuni 2. juulini kestis XIII noorte laulu- ja tantsupeo nädal Tallinnas, kontserdid ja etendused toimusid 30. juunist kuni 2. juulini 2023.

Teisel poolaastal toimusid üle Eesti noortepeo tänapäevad ja koostati peoga seotud kokkuvõtted. Samal ajal tehti kogu aasta jooksul ettevalmistusi 2025. aastal toimuvaks XXVIII laulu- ja XXI tantsupeoks „Iseoma“. Ettevalmistused said suurema hoo sisse alates septembrikuust, mil avanes võimalus uuele peole registreeruda, toimusid ettevalmistused uut pidu tutvustavateks Terepäevadeks ning algas peo õppematerjalide detailsem koostamine.

Igapäevased tööd

Eriti peo aastal on päringute ja infovahetusega seotud telefonikõnede ja e-kirjade hulk tunduvalt mahukam. Pidevalt nõustatakse kollektiive toetusprogrammi küsimustes ja aidatakse laulupeo registri teemadel. Pärast talviseid-kevadisi eelproove saadetakse kollektiividele peole pääsemise teated ja peol osalejate meelepea info. Maakondadest kuraatoritega suheldakse palju esinejate akrediteerimise ja peonädala ettevalmistuse teemal.

Kollektiivide akrediteerimine peole kestab enam kui kaks nädalat juuni alguses, mille tulemusena taandatakse ja loendatakse iga osaleja üks kord üles. Selle tulemusena loetletakse täpsed käepaelte kogused, majutuskardid ja Tallinnasse saabumise graafiku alusel ka söögitalongid ning esitatakse täpsustunud majutujate ja sööjate arvud 46-le Tallinna koolimajale.

Kui pidu on lõppenud, tehakse riigihangete teenuste ja toimkodade töötasude väljamaksed ning lõpetatakse lepingud. Augustikuus kogutakse enam kui 30 toimkonnalt tagasiside peonädala ettevalmistuse ja läbiviimise kohta. Sügisel jätkub viimaste analüüs, mille tulemusena kogutakse infot, kuidas järgmistel pidudel peonädala tehnilisi ettevalmistusi täiendada ja edasi arendada.

2025. aasta peo ettevalmistuses algas sügisel uuele peole registreerumine ning õppematerjalide tellimuste haldamine. Mahuka protsessina toimusid septembrist detsembrikuuni iga-aastased kollektiivide toetusprogrammi menetlustegevused.

Peo ettevalmistus maakondades partnerite tasandil

Väga olulise panuse peonädala korraldusse annavad maakondadest 18 partnerit, kelleks on omavalitsustest moodustunud liidud. Nende poolt nimetatud kuraator on peamine partner sihtasutusele nii eelproovide korraldamisel maakonnas kui ka peonädala ettevalmistusel kollektiividele kontaktisikuna. Eelproovideks tuleb detailselt luua ühised ajaplaanid, et kollektiividega kohtuda ja peo repertuaar üle vaadata. See eeldab mahukat suhtlemist kõikide poolte vahel ja täpse logistika planeerimist.

Edasi tuleb partnerite tasandil teha ettevalmistused peonädalaks. Selleks tuleb igas maakonnas moodustada oma toimkond, kes aitavad 46 Tallinna koolimajas kollektiivide elutingimusi korraldada, turvalisust tagada ja igakülgselt informatiivset abi pakkuda. Siia juurde käib ka maakonnast lisanduva meditsiinipersonali mehitamine koolimajades arstiabi pakkumiseks. Kokku on koolimajades abis enam kui 350 inimest eri ülesannetega. Õnneks on pidude jooksul juba välja kujunenud täpsed toimimisreeglid

ja on talletunud ka kogemused. Siiski on iga peonädal koolimajades alati väga töömahukas, eriti noortepeol, sest lapsed vajavad rohkem tähelepanu.

Kuraatorite ülesanne on korraldada ka esinejate sõit Tallinnasse ja ette valmistada maakonna osalemine rongkäigus.

Kõik see eeldab head koostööd omavalitsuste tasandil ja ühtset korraldust kohapeal. Väga palju on neid inimesi, kes on peolt peole toimkondades osalenud, kuid alati on uusi inimesi, mis tähendab vajadust neid koolitada. Siin on kõige olulisemad varasemad teadmised ja kogemused, sest enam kui 30 000 esinejale turvatunde ja olmetingimuste loomine peonädalaks on vastutusrikas töö.

Sihtasutus omalt poolt lepib Tallinna Haridusametiga varakult kokku koolimajade vajadused koos koolitoitlustusega. Peonädalal suheldakse koolimajutuse ja toitlustuse teemal pidevalt ka kuraatoritega.

Korraldustoimkondade moodustamine, ettevalmistustööd ja peonädala läbiviimine

Peonädala korralduses koondub sihtasutuse ümber ca 800 inimest, kellest põhiosa moodustavad vabatahtlikud. Siia lisanduvad veel eelmises punktis nimetatud enam kui 350 inimest maakondadest. Suuremate riigihangete kaudu lisanduvad omakorda eri teenusepakkujad, kes on seotud lavade ehituse, liikluse reguleerimise, turvalisuse tagamise, kiirabiteenuse, välihaiglateenuse, jäätmekorraldus- ja koristusteenuse, korduskasutusnõude korralduse ja muuga. Lisaks tehakse olulist koostööd politsei, munitsipaalpolitsei ja päästeteenistusega. Võib arvata, et kokku on peonädala läbiviimisega seotud tegevustesse haaratud enam kui 2500 inimest.

Kuigi peonädala ettevalmistus on pidev protsess läbi aastate, siis aktiivsem ja mahukam periood peonädala tehniliseks korraldamiseks algab ca aasta enne peo toimumist. Ligemale pool aastat enne pidu algab toimkondade komplekteerimine. Sihtasutusel tuleb peonädalaks korraldada järgmised suuremad valdkonnad:

- Peo infostaapide mehitamine, kelle oluline ülesanne on peonädalal linnakodanike küsimustele vastata ja esinejatele infot jagada. Lisaks toimkondade särke, käepaelte jm vahendite komplekteerimine, väljastamine ja haldamine.
- Peo väljakute korraldus, kus on põhiline lavade, aedade, heli- ja videosüsteemide, istepinkide, infotahvlite jm paigaldus.
- Koolimajutusega seotud tegevused ja infovahetus.
- Väljakutoitlustuse logistika planeerimine, sh suppide ja magustoitude ajaplaanid, ning esinejatele toitlustusgraafikute loomine.
- Esinejate toitlustusalade tehniline ettevalmistus, paigutuse planeerimine ja peonädalal esinejate suunamine toitlustuse korraldamisel.
- Väliköögi korraldus peo suppide valmistamisel, kus oluline partner on Naiskodukaitse koos oma liikmeskonnaga.
- Korduskasutusnõude korraldus välitoitlustusaladel ja ka küllastajate alal, mis oli uus toimkond. 2023. aastal oli see tegevus koos loodud toimkonnaga esmakordne ja kuna nii suures mahus ei ole korduskasutusnõudest Eestis söödud, siis see valdkond vajas möödunud peol väga palju planeerimist ja arutelusid.
- Meditsiinikorraldus, mille puhul kaasatakse sadu meditsiinitudengeid esinemispaikades esmaabi andma. Lisaks on väga oluline planeerida välihaigla ja kiirabiteenus koos vajalike meditsiiniravimitega.
- Liikluskorraldus Tallinna linnas, mis hõlmab ka liikluse reguleerimist, jalgrattaparklate ja tõukerataste parkimist. Siin on mahukas koostöö Tallinna Transpordiametiga.
- Parkimiskorraldus operatiivsõidukitele, esinejatele, kaubandusele jt osalistele. Parkimise ja ligipääsulubade loogika loomine.
- Rongkäigu planeerimine ja ettevalmistused tänavate sulgemiseks.
- Peo tule ja selle teekonna planeerimine ja tehniline korraldus.
- Peole ligipääsetavuse tagamine, sh kirjeldustõlge, viipekeel, ratastoolialad jm planeerimine.

- Jäätmekorralduse ja koristusvaldkond sai ka sellel peol uue eraldi toimkonna, sest eesmärk oli rohelisem laulu- ja tantsupidu. Ka selles valdkonnas oli suur uuendus jäätmete liigiti sorteerimine ning kuna nii suures mahus ei ole seda Eestis varem korraldatud, planeeriti ja prognoositi jäätmemahutite võimalikke koguseid, asukohti ja jäätmekorralduse läbiviimist pikalt.
- Kaubandustegevus ja järelevalve. Kaubandustegevuse korraldus peo küllastajate alal on keeruline ettevõtmine, sest tagada tuleb nii elektritoide kui ka kauplejate paigutus. Lisaks vajab kauplejate koolitamine sel teemal, mis puudutab korduskasutusnõude ja jäätmekorralduse reegleid, uut vaatenurka, infotundide läbiviimist jm. Peonädalal peeti kauplejate üle ka järelevalvet ning järeldusena peab tõdema, et kauplejad vajavad alati järjepidevat tähelepanu ja suunamist, sest osalisi on väga palju ning igal sündmusel kehtestatakse erinevad reeglid. Lisaks tuleb tulevikus mehitada kaubanduse jäätmete kogumispunktidesse eraldi järelevalvet, et tagada jäätmete kontrollitum sorteerimine.
- Rohesaadikute ja vabatahtlike valdkond. Tegu oli uue algatusega, sest vajadus vabatahtlike järele on jäätmekorralduse, korduskasutusnõude ja ka toitlustuse puhul palju kasvanud. Eesmärk oli välja töötada toetussüsteem, et tagada ka järgmisteks pidudeks laulu- ja tantsupidude ümber vabatahtlike kogukond. Oluline on kindlustada kogemuste edasikandumine kogukondade kaudu ka tulevikuks.
- Peo väljakute märgistamine tantsupeo proovide läbiviimiseks.
- Peo piletite ja kutsete haldus ning koos turvateenust pakkuva ettevõttega peo väravates piletite kontrollimise süsteemi väljatöötamine.
- Peo turvalisuse planeerimine, kus peamised partnerid on hangitud turvaettevõtted, politsei, päästeteenistus ja munitsipaalpolitsei.
- Tulevikus tuleb luua eraldi toimikond ka keskkonnateemade keskseks koordineerimiseks, mis hõlmab nii korduskasutusnõusid, jäätmekorraldust, kaubandust jm keskkonnainfo koondamist.
- Paopaikade juurde tuleb tulevikus luua eraldi toimikond, kes aitab juhendada ja jagada kollektiividele operatiivselt infot nt palavatel ilmadel peavarju leidmiseks, samuti joogivett pidevalt jälgida, palavate ilmade puhul vihmute käivitamist koordineerida jm.

Nendele toimikondadele lisanduvad kunstilised ja kommunikatsiooni toimikonnad.

Toimikondadele annab valdkondlikuks tegevuseks olulise sisendi ja esmased juhised sihtasutus, kuid lõplik detailne töö jääb toimikondadele. Oluline on hoida sihtasutust teemadega pidevalt kursis ja suurte takistuste korral küsida lahenduste leidmiseks abi. Sihtasutuses hõlmab toimikondade ettevalmistus väga suure mahu töötunde, sest toimikonnad puutuvad omavahel tihedalt kokku ja on suur ülesanne tagada poolte vahel info liikumine. Kuna paljudes toimikondades on lisaks ka riigihangetega sisse ostetud teenused, tehakse sihtasutusega eri mahus ühist eeltööd ka hangete tehniliste kirjelduste koostamisel. Toimikondade ülesanne on välja koolitada ja planeerida oma toimikonnas sajad vabatahtlikest abistajad. Peonädalal on oluline pidada järelevalvet riigihangetega sisse ostetud teenuste ülesehituse, paigalduse ja läbiviimise üle.

Peo tehniline õnnestumine sõltub seega palju toimikondadest ja nende juhtidest, mistõttu on väga olulised eelmistelt pidudelt saadud teadmised ja kogemused laulu- ja tantsupeo korralduse kohta. Peo korraldus hõlmab tohutut mahus detailset tööd ja planeerimist, mida saab kogeda vaid peo korralduses osaledes. Iga pidu toob endaga kaasa ka muutusi ja ootamatusi, mis tuleb kogemustena edasisteks pidudeks kaasa võtta. Seega on sama oluline ka pideva järelkasvu ja vabatahtlike koolitamine tuleviku peo korralduse abistamise juures.

Peonädalal toimuvad igal hommikul operatiivstaabis koosolekud, mille tulemusel arutatakse läbi eelmise päeva olulisemad juhtumid, räägitakse läbi järgmiste päevade tegevused ning planeeritakse vajaduse korral ootamatustest tingitud muudatused. Koosolekul osalevad vajalikud toimikondade juhid ning turvateenistuse, pääste, politsei, meditsiini ja info toimikonnad.

Peo asukohad ja tehniline ülesehitus

Peonädala tehnilises ettevalmistuses tuleb üles ehitada ja sisustada järgmised asukohad:

- Lauluväljaku kaare alla tuleb ehitada orkestrilava, paigaldada eritehnikaga dirigendipult, mahukad helisüsteemid, 15 000 istekohaga pingid. Väljakule tuleb paigaldada ekraanid, ERR ülekande platvormid. Lisaks kaubanduse paigutamine, elektriühenduste tagamine, kaubandusele-külastajatele toitlustuse telgid, lauad ja pingid ning vajalikud perimeetrid tuleb piirata aedadega. Esinejatele peavarjuks telgid. Lauluväljaku siseosas tuleb luua orkestritele täismahus sisustusega olmetingimused koos võimalusega pille hoiustada. Tuleb ehitada piletilüüside varjud, meditsiinikorralduspunktid, välihaigla laulukaaresse alla, politseiala, jalgrattaparkla. Tagada joogivesi paakidega, paigaldada sildid ja viidad, mehitada turvalisuse ja meditsiinipersonal peosalale.
- Näituste alal toitlustushallis tuleb paigutada tuhandetele esinejatele söömiseks lauad ja pingid, välja ehitada toitlustuse andmise lüüsid, paigaldada tualetid ja jäätmemahutid, paika seada väliköögi tehnika, luua korduskasutusnõude ja kandikute logistiline liikumine, toitlustusvarude hoiustamine, puhkeruumid teeninduspersonalile, tagada joogivesi, paigaldada helitehnika-, viitade- ja piirdeaiad.
- Kalevi toitlustusala on samas mahus kui näituste alal, kuid lisaks tuleb paigaldada telgid peavarjuks ja katta maapinnad kaitsemattidega.
- Rongkäigu trassil tuleb sulgeda liiklus, paigaldada vastavad liiklusmärgid. Elanikke tuleb teavitada liikluspääsudest otsepostiga. Tuleb tagada turvalisus trassil ja juurdepääsuteedel.
- Kalevi staadionil tuleb ehitada suur muusikute lava, dekoreerida staadion, paigaldada kaubandus ja tagada elektriühendused, paigaldada ekraanid ja helitehnika, tagada esinejatele joogivesi, paigaldada esinemiskostüümide telgid ja ratastooli ala.
- Vabaduse väljakule tuleb ehitada lava koos esinejate telgiga, paigaldada helitehnika ja pingid.
- Tantsupeo seitsmel harjutusväljakul tuleb tagada joogivee kättesaadavus, tualeti-, helitehnika- ja numbrimärkide paigaldus.
- Majutuskoolide ettevalmistus toitlustuseks ja majutuseks, sh klassiruumide tühjaks tõstmise ja ööbimiseks sobivate tingimuste loomine. Esmaabi ja turvalisuse mehitamine.
- Liikluse sulgemine ja reguleerimine lauluväljaku ja Kalevi staadioni ümbruses, parkimise loomine ja haldamine, liiklusmärkide ja viitade paigaldus.

Kogemused ja katsumused peonädala korralduses tulevikus

Tallinna liikluskorraldus vajab suuremat tähelepanu. Kuna linna saabub peonädalaks enam kui 700 bussi ja sõidukit, mis on seotud esinejate transpordiga, vajab sel teemal põhjalikumat analüüsi logistika ja parkimise planeerimine. Kuna peopaikade ümber tekib aina enam liikluspääsude, hooneid ja takistusi, on logistika peopaiga läheduses muutumas iga peoga üha keerulisemaks, mis põhjustab probleeme ka ligipääsetavuses. Kuna peole saabub ka kümneid tuhandeid külastajaid üle Eesti, vajavad parkimisvõimalused ja Tallinna ühistranspordi logistika uut kava, sest parkimisvõimalused on aina piiratamad. Nendes uutes plaanides on oluline koostööpartner Tallinna Transpordiamet.

Jäätmete sorteerimine. Kuigi uueks lahenduseks peol olid jäätmekogumise mahutite juures vabatahtlikest rohesaadikud, kes aitasid külastajaid jäätmete sorteerimisel, vajab jäätmete sorteerimine ühiskonnas üldiselt ikka suuremat harjumist. On selge, et laulu- ja tantsupeol ei ole võimalik inimeste kogemusi ja harjumusi hetkega muuta, kuid saame paremini ise ette valmistada rohesaadikuid ja tuua jäätmete sorteerimise visuaalselt nähtavamale. Siiski suudeti jäätmete kogumises ja sorteerimises saavutada väga häid tulemusi tänu põhjalikule koostööle toimkondade ja osaliste vahel.

Suurepäraseks saab lugeda kogu korduskasutusnõude teenust. Esinejate alal tõrkeid ei olnud. Külastajate alal on alati võimalik saavutada veel paremaid tulemusi, sest külastajate hulgas kujunevad väärtusharjumused korduskasutusnõude tagastamisel välja aastatega.

Külastajate alal kaubanduse valdkonnas toimusid kauplejatele esimest korda infopäevad keskkonna ja korralduse teemal ning neid tuleb jätkata. Eesmärk on informeerida ja juhendada kauplejaid keskkonnateemades, et saavutada ühiselt keskkonnaeesmärke.

Lauluväljakul laulupeo korralduses seisavad lähiaastatel ees uued ülesanded, sest kui näituste alal esinejate välitoitlustus kaob, on lauluväljaku praegusel alal esinejatele välitoitlustust pakkuda kas sisuliselt võimatu või väga probleemne. Selleks tuleb kiiremas korras leida lauluväljaku alale uued lahendused. Hetkel on lauluväljaku ala planeerimisel, kuid kuna see eeldab ka tulevikus suuri väljaminekuid, on keeruline prognoosida, millal lauluväljaku ala uued võimalused saab.

Kui näituste ala kaob, siis kaob ka esinejate busside parkimisala, mis on oma võimaluste poolest sisuliselt asendamatu. Selle kadumine võib olla juba lähiaastate küsimus. Sellisel juhul tuleb välja töötada esinejate bussidele liikumise logistika ja esinejate liikumise suunad Pirita tee poole või Lasnamäe veerule. Kuid bussidele pole nendes asukohtades parkimisalasid, mis tähendab, et ca 700 bussi logistika muutub väga keeruliseks.

Statistikat

- Kokku väljastati tantsupeole 38 755 piletit ja kutset ning laulupeole 58 404. Lauljaid, tantsijaid ja muusikuid koos saatjatega oli suurusjärgus 33 000. Nendele lisanduvad kauplejad, toimkonnad ja teenusepakkujad suurusjärgus 3000 inimest. Laulupeo rongkäigu päeval viibis lauluväljakul hinnangute järgi 95 000 inimest.
- Kalevi välisöökla võimekus on 11 000 esineja toitlustamiseks.
- Näituste välisöökla võimekus on 35 000 esineja toitlustamiseks.
- Vabatahtlike meditsiinipersonali kuulus 117 inimest, kellele lisandus välihaigla ja kiirabiteenuse personalist 77 inimest ning majutuskoolidest 54 inimest.
- Meditsiiniteenuse poole pöörduiti kokku 4373 korral.
- Majutuseks kasutatud koolimajade arv oli 46.
- Kokku majutus 16 510 esinejat, inimesi ööbis kokku 47 663 korral ja majutusöid koolimajades oli 156.
- Koolimajades söödi hommikusööki 47 697, lõunasööki 13 222 ja õhtusööki 47 647 korda. Lisaks pakuti koolimajades 8673 portsu väljakusuppi. Toidupakke jagati 11 384 ja vahepala 3270 tükki.
- Majutuskoolides oli personali maakondadest enam kui 350 inimest, pidevalt toimkonnas 331 inimest.
- Sihtotstarbelise toetusena eraldati omavalitsustele 22 750 esineja eest transpordikompensatsiooni.
- Rongkäigu trass oli 5 km pikkune, mida 35 000 osaleja puhul kõnnitakse ca 4 tundi.
- Peo toimkondades oli vastutavates rollides ca 60 inimest, koos staabitöötajatega.
- Vabatahtlikke oli kokku ca 600, kellest meditsiinitudengeid ca 100 ning Naiskodukaitse poolt kõõgitoimkonnas ca 175 inimest ja välitoitlustuses abistajaid ca 130 inimest.
- Kunstilistes toimkondades oli ligi 100 inimest (dirigendid, tantsujuhid jt).
- Lõunaks jagati 131 283 (talongid) kuni 140 000 Põltsamaa supiportsu ning sama palju Balbiino laulu- ja tantsupeo jäätist. Valikus oli Orkla viis suppi: seljanka, frikadellidega, borš kanaga, borš lihata ja nuudli-kõõgiviljasupp. Kokku moodustasid supipõhjad ca 23,8 tonni.
- Naiskodukaitse suudab koos teiste toimkondadega toitlustada nt 3,5 tunni jooksul mõõdukas tempos 900 ja kiires tempos kuni 1300 esinejat 20 minuti jooksul.
- Laulupeol kõlas 45 teost, osales 778 kollektiivi, 23 139 lauljat ja orkestranti. Kooride ja orkestrite dirigente oli kokku 657.
- Tantsupeol oli 22 tantsunumbrit, osales 559 kollektiivi, 8342 tantsijat ja võimlejat ning 386 juhendajat.
- Rahvamuusika kontserdil oli teoseid 35, kollektiive 83, osales 752 pillimängijat ja 127 juhendajat.
- Esinejate toitlustuses oli korduskasutusnõude koguhulk 228 334.
- Kaubanduses oli korduskasutusnõude koguhulk 91 080.

- Välikäimlaid renditi juurde 420 tükki.

Peo kontserdid ja etenduste ajad

- 30. juuni kell 15–17 tantsupeo peaproov-etendus
- 30. juuni kell 17–19 tantsupeo I etendus
- 1. juuli kell 12–15 rahvamuusika kontsert
- 1. juuli kell 15–17 tantsupeo II etendus
- 1. juuli kell 19–21 tantsupeo III etendus
- 2. juuli kell 9.30–14 rongkäik
- 2. juuli kell 14–19 laulupeo kontsert

Peamised kuluartiklid peo korralduses

Peo korralduses tuleb tagada vajalikud teenused ja paigaldada vajalik inventar. Eelarvelised valdkonnad on järgmised: 100 kunstilise toimkonna aastane tööjõukulu; loominguulise toimkonna koosolekute kulud; 15 maakonnas peo korraldamise ja kureerimise kulud; hankekulud; kommunikatsiooni ja kommunikatsiooniteenuse kulu; reklaami- ja välireklaami kulud; eelproovide korralduskulud koos tööjõukuludega maakondades üle Eesti; saateorkestrite ja bändide tööjõukulud; korraldustoimkonna tööjõukulud; peostaabi ja majutuskulud; 22 750 esineja transpordikulu Tallinna ja tagasi maakonda; väljakutoitlustuse ja väliköögi korralduskulud; väljakute kunstiliste lahenduste ja dekoreerimiste kulud; 3 kontserdi repertuaari autorluse kulud Eesti Autorite Ühingule; 3 esinemispaiga ja 6 harjutusväljaku rendikulu kuni 10 päeva; 3 peopaiga rendikulu koos kommunaalkuludega 10 päeva; 3 peopaiga ja 6 harjutusväljaku inventari ja tehniliste vahendite kulu; 3 peopaiga lavade ja telkide kulud; 3 peopaiga heli- ja videotehniliste teenuste kulud; 3 peopaiga väljakute koristuse ja jäätmekorralduse kulud; 3 peopaiga turvakulud nädal aega; meditsiinikorralduse, välihaigla ja ravimite kulud; liikluskorralduse, liiklusmärkide ja liikluse reguleerijate teenuste kulud; 16 500 väljastpoolt Tallinna tulnud esineja majutuskulud 46 Tallinna koolimajas nädal aega; koolitoitlustuse kulu 16 500 esinejale nädal aega; turva- ja meditsiiniteenuse kulud 46 Tallinna koolimajas.

Riigihanked

2023. aastal korraldati suuremad hanked järgmiste teenuste jaoks: jäätmekäitlus ja -koristus, liiklus- ja parkimiskorraldus, LED-ekraanide rent, lava jm inventari rent, korduskasutusnõud laulu- ja tantsupeole, helindusteenus, peo „Teataja“ kontsessioonihange, turvateenus, kommunikatsiooniteenus, lavade ja telkide rent, globaalne veebireklaam. 2025. aasta peo jaoks hangiti ka õppematerjalide trükiteenust. Lisaks korraldati paljud väiksemad hanked. Peonädala toimumisega seotud suuremaid hankeid korraldati ka juba 2022. aastal, mis kajastuvad eelmises majandusaasta aruandes. Mahukamate riigihangete hinnad kajastuvad Riigihangete registris avalikus vaates.

Laulu- ja tantsupeo liikumises osalevate kollektiivide toetusprogramm

11. mail 2021 jõustus kultuuriministri määrus laulu- ja tantsupeo liikumises osalevate kollektiivide toetamise kohta. 2023. aastal toimunud arutelude ja ministriumile tehtud ettepaneku tulemusel muudeti määrust, mille tulemusena muutus toetuse kasutamine kollektiividele lihtsamaks ja suurenesid toetuse kasutamise võimalused. Seoses määruse muutusega toimus septembri alul taotlejatele infotund.

Septembrist novembrini toimub mahukas töö uute taotluste ja aruannete kontrollimisega. Seoses määruse muutusega muutub 2024. aasta sügisest loodetavasti ka aruannete menetlus sihtasutusele ajakulu poolest mõõdukamaks.

Hooajal 2023 jagati toetusteks kokku 999 991 eurot 1946-le laulu- ja tantsupeo kollektiivile.

Gustav Ernesaksa nimeline koorimuusikastipendium

Gustav Ernesaksa Fondi halduskogu andis välja kolm stipendiumit. Gustav Ernesaksa nimelise koorimuusika peastipendiumi pälvis Pärt Uusberg, koorimuusika edendamise stipendiumi Maarika Kuusik ning õpestipendiumi Kristin Pintson. Stipendiumid anti üle 12. detsembril Estonia kontserdisaalis Eesti Rahvusmeeskoori ning Eesti Meestelaulu Seltsi poolt korraldatud kontserdil, mis oli pühendatud Gustav Ernesaksa 115. sünniaastapäevale. Kontserdist tegi ülekanne Klassikaraadio. Sihtasutus on fondi kaasasutaja ja peamine toetaja.

Ullo Toomi nimeline rahvatantsustipendium

Ullo Toomi nimelist rahvatantsustipendiumi antakse välja igal aastal. 2023. aastal esitati stipendiumile kaks kandidaati. Valituks osutus Maie Tammemäe, kellele 14. septembril 2023 anti Tallinna Raekojas üle Ullo Toomi nimeline rahvatantsustipendium. Stipendiumi üleandmise korraldas Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA koostöös Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsiga. Sihtasutus on fondi kaasasutaja ja peamine toetaja.

Niina ja Alfred Raadiku stipendium

Traditsiooniliselt antakse igal noorte tantsupeol üle Niina ja Alfred Raadiku nimeline laste tantsurühma õpetaja stipendium eesti tantsu populariseerimise, õpetamise ja väärtustamise eest koolis. Seekord said tunnustuse tantsupeo I etenduse eel kolm tantsuõpetajat: Ulvi Mägi, Kristiina Siig ja Eena Mark.

2. XIII NOORTE LAULU- JA TANTSUPEO „PÜHA ON MAA“ JUHTMÕTE JA VISUAALIA

XIII noorte laulu- ja tantsupidu kandis ühist juhtmõtet „Püha on maa“. Juhtmõtte selgituses ütlesime, et püha on sõna, mida argipäevas väga tihti ei kasutata. „Seda sõna hoitakse selliseks puhuks, kui tuleb rääkida millestki väga erilisest. Rahvana peame pühaks seda, mis meid ühendab ja teistest maailma rahvastest eristab – meie maad ja keelt ning traditsioone ja tarkusi, mida oma esivanematelt pärinud oleme.“

Juhtmõttest lähtudes olid kesksed väärtused emakeel ja kodumaa. Oluliseks väärtuseks oli algusest peale ka keskkond, meid ümbritseva looduse puhtana hoidmine, et seda järgmistele põlvetele pärandada. Need väärtussõnumid olid laulu- ja tantsupeo repertuaari, tegijate ning korraldust puudutava info kõrval läbivalt olulisel kohal. Samuti said need aluseks mitmele koostööprojektile ja keskkonnaalgatusele.

XIII noortepeo visuaalse identiteedi looja Mart Anderson kirjeldas oma loomingut nõnda:

„Pidusündmuse visuaalne identiteet on kokku pandud tunnuskujunditest, millest osa on juba integreeritud oma kirjatüüpi ning taustamustrist ja värvipaletist. Parimatele kohalikele traditsioonidele tuginev tantsuline ja eristuv tüpograafia omab siin kahtlemata võtmerolli. See on lihtne viis olla originaalne, sest loob ühtsustunde, tekitab sarnase näo erinevatele

atribuutidele, meedias ilmuvatele materjalidele jms. Taustamustri moodustavad rooma 10 ja 3 ehk 13. Julged, kirkad ja nooruslikud värvid on valitud soojade ja külmade toonide kombinatsioonina, mis

võimaldavad lisaks külluslikult kirevale ka mitut iseseisvat monokroomset paletti, kui tekib vajadus eristada laulu- ja tantsupeo kommunikatsiooni. Sarnaseid erksaid ja elujõudu sümboliseerivaid toone on ka rahvarõivastes. Oma kirjepildi mustri ja värvipaleti koostöös tekibki terviklik visuaalne maailm. Pildilise elemendina on laulikutel kasutatud väarikamate kodumaiste graafikute loomingut.“

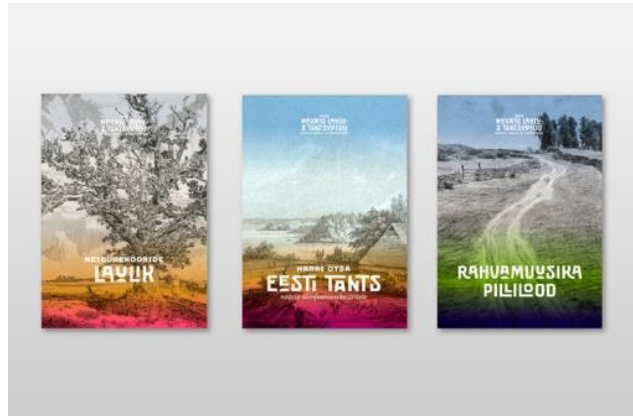

Andersoni looming haakus suurepäraselt laulu- ja tantsupeo lähteideedega ning mõjus teekonnal laulu- ja tantsupeo poole arusaadava, nähtava ja usutatavana. Peo ettevalmistuste igas faasis püsis kontseptsioon kenasti koos ning vaatamata peo suurele ulatusele ja väljundite rohkusele toimus tervikuna. Anderson koos oma meeskonnaga oli kõigi kujunduste loojaks, mida kasutati nii oma trükistes, e-kanalites kui ka kõigil turunduspindadel. Copyright oli suuremalt jaolt Sten Weidebaumi loodud.

Statistika

Kokku toimus laulu- ja tantsupeo eel 485 maakondlikku eelproovi. Enamjaolt leidis maakondades peo kujundusega infokandjaid, mis eelproovide ruume kaunistasid. Samuti olid peo filosoofia, sõnumid ja visuaalne identiteet õppematerjalides, mis jagati välja enam kui 31 415 lauljale-tantsijale-muusikule ja nende juhendajale.

3. MEEDIASTRATEEGIA JA KOMMUNIKATSIOON

Meediastrateegia

XIII laulu- ja tantsupeo meediastrateegia sündis koostöös ettevõttega Mindshare. Eesmärk oli luua positiivne kuvand ja nähtavus – tulemas on kauaoodatud noorte laulu- ja tantsupidu. *Call to action*: tule ja osale peol, osta pilet! Samuti olid üleskutse sõnumiks keskkonnateadlikkus, väärtussõnumid, repertuaar, järjepidevus ja ajalugu. Kampania viimases otsas ka praktilisemad peo korraldusega seotud sõnumid: ohutus, turvalisus jms.

Strateegia oli sihtrühmapõhine. Esmased sihtrühmad olid peol osalejad, nende lähedased (sõbrad, perekond), aktiivsed peofännid ja kultuuritarbijad. Teisesed sihtrühmad olid Tallinna ja Harjumaa elanikud, keda pidu puudutas, sõltumata sellest, kas nad seal osalevad või ei – eelkõige praktiline info peo eel ja ajal, liikluskorraldus jms.

Kampania eesmärk oli suurendada teadlikkust, võita tähelepanu ja panna sihtrühmad tegutsema (nt pileteid ostma).

Kampania oli jagatud perioodile jaanuar kuni juuli 2023. Sihtrühmadeni jõudmiseks olid kasutuses kõik meediakanalid. Põhirõhk oli digimeedial, TV-l, raadiol ja viimases laines ka välimeedial. Kasutuses olid globaalse digimeedia, sotsiaalmeedia kanalid. Uudse lahendusena olid kaasatud erinevad populaarsed, enamasti muusikutest suunamudijad ning uue kanalina TikTok, kuhu tootsime oma materjale sisulooja Markus Sinivee abiga.

Kommunikatsioonistrateegia

Laulu- ja tantsupeo kommunikatsioonistrateegia küpseb alati koos peo endaga. Peo ettevalmistuse faasis luuakse ja kasvatatakse ka kommunikatsioonistrateegiat samal ajal peo lähteideede, väärtus- ja kunstiliste sõnumitega. Peoaastal viiakse kõik planeeritud tegevused ellu ning tüüpiline on see, et peo lähenedes tuleb olla paindlik, sest alati liitub vahel lausa viimastel minutitel uusi ideid ja panustajaid. Samas toob pidu sageli kaasa näiteks ilmastikust tingitud ootamatuid olukordi, mis tuleb lahendada. Eesmärgiks oli siduda kogu XIII noorte laulu- ja tantsupeo „Püha on maa“ protsess koos kõigi kaasnevate sündmuste, kampaaniate ja tegevustega üheks tervikuks, lähtudes peo põhiväärtustest ja sõnumitest ning peo kunstiliste toimkondade eesmärkidest. Oluline oli luua isiklik side, muuta sõnumid nähtavaks ja kuuldavaks kogu Eestis, toetada piletimüüki ning tagada informatsiooni tõhus kättedaadavus. Olulisel kohal olid ka keskkonnaalased sõnumid, kuna XIII noorte laulu- ja tantsupeol olid tähtsal kohal mitmesugused keskkonnaalased algatused.

Nähtavus meedias

Koostöö meediaga toimus väga hästi. ERR, Delfi ja Postimees tegid näiteks erinevaid saateid ja lugusid, mis aitasid nii pidu kui ka valdkonda üldisemalt nähtavaks muuta. Loomulikult olid taas ERR-i poolt toodetud tele- ja raadioülekanded hästi tehtud ja populaarsed. Peo eel ja ajal hoidsime oma tegevustel fookust, saates ajakirjandusele sadakond pressiteadet, korraldades mitmeid pressiuüritusi ning jagades meie uudiskirju. Uudiskirjades ilmunud lugusid kajastati aeg-ajalt ka meedias.

Igapäevases meediatöös oli meile abiks Callisto kommunikatsioonituum. Eraldi oli meeskonnas fototuum, kelle ülesanne oli korraldada tööd fotograafide ja operaatoritega ning teha eriprojekte. Samuti tuli leida lahendused droonivõtete turvaliseks korraldamiseks.

Oleme ajakirjanikele tänulikud huvitavate ja mahukate kajastuste eest oma väljaannetes. Kuna mahud ajakirjanduses on üldiselt iga aastaga aina väiksemaks jäänud, on üks-ühele võrdlust eelmiste laulu- ja tantsupidudega keeruline teha. Samas võib järeldada, et ajakirjanduse huvi XIII noorte laulu- ja tantsupeo vastu oli suur, varasemast kohati isegi suurem, ning kajastusi tuli üsna sarnases mahus, võrreldes varasemate pidudega. Loomulikult olid kajastuste mahud tipus peo toimumise vahetus läheduses.

Ajastule omaselt olid tipus kajastused *online*-meedias. Neile järgnesid raadiokanalid ning teeb rõõmu, et ka piirkondlikud ajalehed olid väga aktiivsed. Panustasime piirkondlikult segmenteeritud info jagamise ning jagasime tihti pressiteavitusi ka regioonide või maakondade kaupa.

Samuti oli huvi suur ERR-i poolt toodetud laulu- ja tantsupeo tele- ja raadioülekannete vastu. Järgnenud nädalal ilmunud Kantar Emori koostatud nädala teledetabeli esimesed kümme kohta kuulusid valdavalt ETV-le. 2023. aasta suvel toimunud laulu- ja tantsupeoga seotud saadetest jõudis esikümnesse kolm. Laulu- ja tantsupeo nädalal noppis teledetabelis esikoha XIII noorte laulupidu „Püha on maa“, mida vaatas 160 000 silmapaari. Teisele kohale jõudis „Aktuaalne kaamera“, mis kogus 157 000 vaatajat. Kolmanda koha saavutas „Ukraina stuudio“, mis tõi telerite ette 117 000 silmapaari. Neljandal kohal oli 116 000 vaatajat kogunud „Ringvaade suvel“, millele järgnes ETV spordiuudiste saade 112 000 vaatajaga. Kuuendale kohale platseerus tantsupeo etendus „Sillad“, mis tõi telerite ette samuti 112 000 silmapaari. Seitsmendale kohale jõudis veel üks ETV spordiuudiste saade, mida vaatas 109 000 televaatajat. Kaheksandal kohalt leiab „XIII noorte laulu- ja tantsupeo rongkäigu“, mis tõi telerite ette 96 000 silmapaari.

Väliskommunikatsioon ja muukeelne elanikkond Eestis

Väliskommunikatsiooni korraldas sel korral taas Maris Hellrand, kelle pikaajalised meediakontaktid ja meediakoostööd toovad Eestile alati palju tähelepanu. Venekeelse meedia jaoks muutis meie laulu- ja tantsupeo sõnumid arusaadavaks Jekaterina Kalnitševa.

Hea koostöö oli ERR venekeelsete kanalitega: Raadio 4 ja ETV+. Püüdsime muuta laulu- ja tantsupeo arusaadavaks, eelnevatel nädalatel ja kuudel toimusid mitmed intervjuud. Põnev koostöö oli Ukraina *online*-kanaliga „Ukraina sõbrad Eestis“, kus Ksenija Grabova andis pika intervjuu ning selgitas laulu-

ja tantsupeo traditsiooni. Ukraina kooride osalemine laulu- ja tantsupeol äratas huvi ning leidis samuti kajastust.

Rahvusvahelistes kanalites on märkimisväärsemateks kajastusteks The Guardianis ilmunud lugu „We sing for our freedom“: Estonians still find strength in choirs during difficult times“. Samuti oli kohal Saksamaa suurima telekanali ZDF tiim, kellelt valmis pikem dokumentaalfilm.

4. ALGATUSED JA KOOSTÖÖPROJEKTID

Koostöö Tallinna linnaga

Koostöö Tallinna linnaga oli peo ettevalmistuste käigus ja peo ajal väga tihe. Ühelt poolt tingis selle asjaolu, et Tallinn oli Euroopa roheline pealinn. Teisalt olid Tallinna kesklinnas laulu- ja tantsupeo ajal toimumas mastaapsed teede rekonstrueerimistööd, mistõttu otsustasime korraldada laulu- ja tantsupeo toimumise ajal kommunikatsiooni Tallinnaga varasemast tihedamas koostöös. Suurepäraseid tulemusi tõi Tallinna pühendumus laulu- ja tantsupeo ajaks transpordilahenduste korraldamisel – süstikbussid, mis sõidutasid inimesi lauluväljakult parkimiskohtadesse, trammid, mida oli varutud piisavalt selleks, et sõidutada publik pärast laulupeo lõppu väljakult linna. Need lahendused olid enneolematud ja võeti kiiresti omaks.

Keeruliste liiklusolude kommunikatsioon koostöös Tallinnaga oli vajalik, kuna laulu- ja tantsupeo põhjustatud häiringud liikluses olid kordades väiksemad kui ehitustöödest tingitud muudatused. Suurem šokk liikluskorralduse keerukuse üle toimus meediaruumis juuni alguses ning laulu- ja tantsupeo ajaks oldi olude osas leplikumad.

Loomulikult on Tallinn vastuvõtjaks kogu suurpeole ja ka selles osas kulges koostöö heas teineteisemõistmises.

Koostöö Euroopa roheline pealinnaga

Keskonnateadlikkuse suurendamine on laulu- ja tantsupeo korraldamisel olnud oluliseks väärtuseks juba aastaid. Sel korral oli võimalik mitu uut keskkonnaalgatust teoks teha, kuna Tallinn oli valitud Euroopa roheline pealinnaks. Suurimaks ja silmapaistvamaks algatuseks kujunes XIII noortepeol ühekordsete toidunõude vahetamine korduskasutatavate vastu. Samas oli keskkonnaalgatusi teisigi.

Koostöö planeerimisjärgus seati eesmärgiks vähendada laulu- ja tantsupeo ökoloogilist jalajälge, parandada puhta joogivee kättesaadavust ning leida võimalused keskkonnasäästlikeks transpordilahendusteks. Euroopa roheline pealinn toetas rahaliselt üleminekut korduskasutatavatele nõudele.

Nii Euroopa roheline pealinn kui ka laulu- ja tantsupeo korraldajad pidasid oluliseks elurikkust suurendada ning kõigis nendes planeeritud valdkondades sujus koostöö hästi.

Samuti said Kalevi staadion ja Tallinna lauluväljak Euroopa roheline pealinna toel juurde kokku 6 joogiveevõtukohta ning pealinna abi oli hindamatu ka elurikkuse projektide juures linnaruumis. Tallinna kooliõpilasi toetati lillekastide meisterdamiseks vajalike materjalide hankimise ja transpordiga. Samuti istutati Euroopa päeval Tallinna linnaruumi juurde mitmeid puid, milles osalesid ka XIII noortepeo kollektiivid.

Tallinn panustas palju ka transpordilahenduste korraldamisse laulu- ja tantsupeo ajal, pakkudes tasuta parkimist ja kõigile tasuta ühistransporti. Selleks toodi liinile vajalikud lisabussid ja -trammid ning peo ajaks loodi uued liinid süstikbussidena.

Emakeelepäev

Laulu- ja tantsupeo ettevalmistuste käigus võttis XIII noortepeo kunstiline toimkond osa ka 14. märtsil toimunud emakeelepäeva e-etteütlastest. Koos Tallinna 21. Kooli koorinoortega osaleti e-etteütlastel, innustades sedakaudu just laulu- ja tantsupeoks valmistuvaid kollektiive sellel osalema. E-etteütlastel oli sel korral pühendatud laulu- ja tantsupeole ning seetõttu olime partneriks Vikerraadiotele ja e-etteütlaste korraldajatele. Emakeelepäev kujunes nii nagu kõnevõistlus oluliseks sündmuseks ja emakeelse väärtussõnumi kandjaks.

Koostöö mäluasutustega

Pidude eel on kujunenud traditsiooniks tihe koostöö Eesti Rahva Muuseumiga (*edaspidi* ERM). Sel korral tähistasime üheskoos laulu „Eesti lipp“ 100. aasta juubelit 2022. aasta kevadel. Muuseumis toimus kontserdisari „ERM tantsib“, mis oli muuhulgas pühendatud noorte laulu- ja tantsupeo aastale. Laulu- ja tantsupeol oli ERM kohal oma traditsioonilise „Rahvarõiva kiirabiga“, kus antakse nõu ja abi eriti just rahvatantsijatele nende rahvarõivastega seotud küsimustes.

Loodushoiualane väärtuspõhine koostöö toimus Eesti Loodusmuuseumiga, kes pakkus eraldi programmi laulu- ja tantsupeo keskkonnaalaseid pingutusi silmas pidades. Noortepeolised said 27. juunist 2. juulini muuseumi tasuta külastada. Tasuta sissepääsu tagas laulu- ja tantsupeo osaleja käepael. 2. juunil toimus Eesti Loodusmuuseumis „Linnulaulupidu“. Üritusel sai tantsida *silent disco*’l ehk kõrvaklappidega vaikselt diskol ja tutvuda Peeter Lauritsa autorinäitusega „Miski on kõige seotud“ autori enda juhitud ekskursioonidel.

Eesti Kunstimuuseum oli meile oluline partner laulu- ja tantsupeo kujunduste sünnil, aidates leida oma kogudest kunstnike töid, mida siis kujundustes kasutati. Samuti oli peo ajal võimalik kunstimuuseumi kogusid käepaela ettenäitamisel soodsamalt külastada.

Soodsamalt või lausa tasuta avasid oma ukseid laulu- ja tantsupeolistele ka Tallinna Linnamuuseum, Eesti Ajaloomuuseum, Energia avastuskeskus, popkultuurimuuseum PoCo, Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum, Fotografiska ja Tallinna loomaaed.

Kõik sellised koostööprojektid olid hea võimalus laulu- ja tantsupeo nähtavust partnerite kaudu suurendada ning aidata sõnumitel mitmekesiste sihtrühmadeni jõuda.

Koostöö toetajatega

XIII noortepeol oli kaks suurtoetajat, AS Balbiino ja Orkla Eesti AS, kes varustasid laulu- ja tantsupeolisi vajalike lõunasuppide ja magustoitudega mahus ~140 000 portsjonit. Suurtoetajatega sidus meid tihe koostöö ka laulu- ja tantsupeo ettevalmistuste perioodil, mil ühiselt suurpeoks valmistudes toimus mitu turundus- ja kommunikatsioonialast koostööprojekti. Rõõmu valmistasid laulu- ja tantsupeoks valminud eritooted – Põltsamaa eri maitsega „Laulupeosupid“ ning Balbiino „Laulu- ja tantsujäätis kommitükkidega glasuuris“. Laulupeosuppi ja Balbiino jäätist pakuti näiteks talgupäeva „Teeme ära!“ avaüritusel osalenutele ning samuti rõõmustasid Orkla ja Balbiino tooted kõnevõistlusel osalenuid.

Lisaks oli mitu toetajat, kes meid oma valdkondades abistasid. Näiteks EuroPark andis meile vajalikke parklakohti ja aitas välimeedias nähtavust suurendada, Kohila Vineer tarnis vineeri, Abc Motors varustas meid vajalike sõidukitega, Nikon toetas meie fotoprojekti, Selver ulatas abikäe ja avas meile oma kommunikatsioonikanalid, Tallinna Vesi tarnis vajaliku joogivee, Eesti Gaasilt saime vajaliku gaasi laulu- ja tantsupeo tulede süütamiseks, AS Olerex toetas kaubanduste elektritoidet kütusega, LuxExpress, Elron ja Tallinna linn pakkusid transpordilahendusi.

Lisaks oli meil palju koostööpartnereid eri asutuste ja organisatsioonidena, kes laulu- ja tantsupidu nii nõu kui ka jõuga aitasid. Näiteks Naiskodukaitse ja Kaitseliit korraldasid toitlustust välisööklates, Tallinna linn ja Euroopa roheline pealinn pakkusid meile mitmekülgset tuge, kohalikud omavalitsused olid koostööpartnerid maakondlike eelproovide korraldamisel jne.

Kõik need koostööd said teoks, kuna jagame ühiseid väärtusi. Näiteks olid suurtoetajad valmis oma toodangu valmistamisel keskkonnaga arvestama – nii valmis hiigeltalgu suppi ja jäätist kodumaisest toorainest ning need oli pakendatud keskkonnasäästlikult.

5. LOODUSSÕBRALIKUM LAULU- JA TANTSUPIDU

XIII noorte laulu- ja tantsupeo „Püha on maa“ põhiväärtusi on austus. Austus emakeele, isamaa ja meid ümbritseva looduse vastu. Soovime anda oma panuse, et austus ja arusaam looduse kui terviku vastu suureneks. Samuti võtsime eesmärgiks astuda järgmine samm teel rohelisema tuleviku poole, vähendades sel korral laulu- ja tantsupeol ökoloogilist jalajälge uute algatustega. See on väga lihtne ja

igähele jõukohane – aitame palun kõik üheskoos kaasa, et loodus ei peaks meie pärast enam nii palju kannatama.

Loodussõbralikuma laulu- ja tantsupeo ettevalmistus oli peo kunstilise ettevalmistuse kõrval kommunikatsiooni vaates kõige töömahukam osa protsessist. Keskseks ja kandvaks osaks sai algatus loobuda ühekordsetest nõudest ning võtta kasutusele korduskasutatavad nõud, ja seda nii osalejate toitlustuses kui ka publikualal. Teine oluline samm oli suurendada joogikõlbuliku kraanivee varusid Tallinna lauluväljakul ja Kalevi keskaadionil.

Jätkasime varasematel laulu- ja tantsupidudel alustatud jäätmete liigiti kogumist, innustasime laulu- ja tantsupeole tulijaid kasutama ühistransporti või jalgrattaid isikliku sõiduauto asemel. Samuti tegime koostööd toetajatega, et osalejatele pakutav toit (supp ja magustoidud) oleksid toodetud eestimaisest toorainest ning pakendatud loodussäästlikult. Meie lavakunstnik kasutas väljakukujunduste valmistamisel palju puitu ning ristikasutas kujundusi laulu- ja tantsuväljakul.

Laulu- ja tantsupeo meened olid valmistatud õiglase kaubanduse põhimõtteid järgides ning olid kvaliteetsed, kestvad ja praktilised. Laulu- ja tantsupeoliste käepaelad, mida ühtekokku toodeti 12 kilomeetrit, olid valmistatud rPETi plastikust. Linnaruumi riputatud käsitööna valmistatud ehted puudel olid valmistatud keskkonnasäästlikest materjalidest ning laulu- ja tantsupeo tuli tuletornis põles puhtalt ja saastevabalt.

Kommunikatsioonialane katsumus

Loodussõbralikumal laulu- ja tantsupidu korraldada oli kommunikatsiooni poolest väga keeruline ülesanne ning selle õnnestumise nimel kaasasime valdkonna eksperte, töötasime välja eraldi strateegilise ja taktikalise plaani, korraldasime koolitusi, kaasasime vabatahtlikke ja tegime partneritega tihedat koostööd. Keskselks sõnumiteks said maailmavaate ühine muutmine ning kaasamine.

Keeruliseks ülesandeks kujunes kõhkluste hajutamine, mis puudutas nii mastaapsel sündmusel korduskasutatavate nõude kasutamist. Kuna see samm oli meie poolt mitte seadusest tulenev kohustus, vaid maailmavaateline, väärtuspõhine ja vabatahtlik, tekitas hirm muutuste ees mõningates kaupmeestes lausa avalikku protesti ning tõi kaasa osade kauplejate loobumise.

Kogu tegevust raamis ka väga tugev ajasurve. Kuna ettevalmistused kestsid planeeritust kauem, jäi aega muudatustest teavitada väheks.

Kommunikatsioon toimus väga erinevates kanalites – info veebis ja sotsiaalmeedias, koostööpartnerite infokanalites ning loomulikult avaliku meedia vahendusel. Uue algatusena kaasasime suunamudijaid ja uue kanalina oli kasutusel TikTok. Peo ajal oli väljakutel ka rohkelt infokandjaid ning uue ja originaalse lahendusena olid kasutusel nn puurääkijad. Need olid Kohila vineerivabriku tootmisjääkidest laseriga valmistatud infotahvlid, mis rippusid puuokste küljes ja selgitasid keskkonnaküsimusi. Keskkonnaalane kommunikatsioon sai osaks põhisõnumitest, suurendades palju selle ulatust ja mõju.

Loobumine „rohelistest“

Selleks et meie keskkonnaalgatused ei puruneks valdkonda lõhestavate vastuolude ja erimeelsuste otsa, otsustasime varem kasutusel olnud pealkirja „Roheline laulu- ja tantsupidu“ asendada sisult täpsema ja loodetavasti arusaadavamaga. Pika kaalumise järel sai selleks „Loodussõbralikum laulu- ja tantsupidu“. Sõna „loodussõbralikum“ väljendas meie tegevuse kirjeldust protsessina – oleme ühiselt teel loodussõbralikuma keskkonna poole ning mõistame, et teeme selles hiiglaslikus valdkonnas palju ära, kuid kindlasti jätkub protsess ka järgmistel laulu- ja tantsupidudel.

Jõukohasus ja mõtteviisi muutus

XIII noortepeol keskendusime keskkonnaalastele ülesannetele, mille puhul kehtis üks ja lihtne printsiip: jõukohasus. See tähendab, et pühendasime oma tähelepanu valdkondadele, mille muutmine oli nii korraldajatele, partneritele kui ka peol osalejatele (esinejatele ja publikule) jõukohane ja võimalik.

Erilise tähelepanu all olid transport, joogivesi, toitlustus, tarbimine ja tarbimiskäitumine ning jäätmete teke ja jäätmemajandus.

Laulu- ja tantsupeo kui sümbolväärtusega sündmuse võimeks ja võimaluseks on väärtuste edasikandmine ja mõtteviisi muutus. Loodushoid kui maailmavaade, elu- ja mõtteviisid olid olulised

väärtused, mida XIII noorte laulu- ja tantsupidu oma väärtussõnumite ja kommunikatsiooni kaudu kandis, ning see on missioon, mida jätkame kindlasti ka järgmistel laulu- ja tantsupidudel. Jõukohaste ning silmanähtavat mõju omavate loodushoidlike lahenduste pakkumine ja rakendamine muutsid sõnumid usutavaks ja arusaadavaks. Joogivesi oli kättesaadav, transpordilahendused arusaadavad ja toimivad, toit oli puhas ja kodumaine, korduskasutatavate nõude kasutamine lihtne ja toimiv, jäätmete sorteerimine käeulatuses.

Kaasamine

Keskkonnamuutusi on laulu- ja tantsupeol võimalik ellu viia vaid üheskoos. Sõnastasime keskkonna teemal kaasavad sõnumid ja loobusime n-ö vertikaalsest kommunikatsioonist. Me ei väljendanud sõnumites kusagilt „kõrgemalt“ pärit nõudmisi, vaid selgitasime muutuste elluviimise vajalikkust ja kutsusime kõiki peol osalejaid selles osalema. Oluline oli seejuures eelmises lõigus kirjeldatud jõukohasus, usutavus ja arusaadavus. Igaüks sai teha konkreetseid valikuid ja astuda ise samme loodussõbralikumal laulu- ja tantsupeol osalemiseks.

Logo leiutamine

Pandinõude kasutamine suurüritustel oli laulu- ja tantsupeo eel laiemale avalikkusele vähetuntud valdkond. Seda iseloomustab tõsiasi, et laulu- ja tantsupeo toimumise ajaks (ega ka pärast pidu) ei olnud Eestis kasutusel ühtset ja arusaadavat piktogrammi, mis aitaks muuta pandinõude tagastamist selgitava kommunikatsiooni peo toimumispaikades lihtsamaks. Kuna väljakukommunikatsioon viitade, siltide ja piktogrammide abil on võtmetähtsusega, leiutasime koostöös oma teenusepakkuja ja peakunstnikuga sobiliku piktogrammi, mida peo eel tutvustasime. Väljakul oli kasutusel sadu erinevaid silte ja viitasid, mis aitasid kaubandusalal leida pandinõude tagastustelke. Samuti kasutasime lauluväljaku väravate juurde paigutatud suuri ekraane keskkonnasõnumite edastamiseks ning jagasime igale kauplajale infokandjaid, mis ostu sooritamisel olid kõigile nähtavad.

Korduskasutusnõud ja pandinõud

Kui olla laiemale avalikkusele teerajaja, tuli leida ka arusaadavad nimed ja mõisted ning need avalikkusele arusaadavaks muuta. Keerulisust lisas see, et osalejate toitlustusalas tuli korduskasutatavad nõud tagastada ühtmoodi ja kaubandusalal teistmoodi.

Osalejatelt ei küsitud nõude eest välisööklates pandiraha – nõud tuli lihtsalt tagastada ja vältida nende sattumist jäätmete hulka. Kaubandusalal – nii laulu- kui ka tantsupeol – tuli aga nõude eest tasuda pandiraha 2 eurot ja tagastada need pandi lunastamiseks selleks spetsiaalselt loodud tagastuspunktidesse.

Selleks võtsime kasutusele kaks mõistet: osalejate toitlustusalal nimetasime nõusid „korduskasutatavateks sööginõudeks“ ja kaubandusalal „pandinõudeks“.

Laulu- ja tantsupeole eelnevatel nädalatel tegime koostöös Eesti Pandipakendiga palju eeltööd, selgitasime korduskasutatavate nõude kasutusjuhiseid, kummutasime nõude hügieenilisuse kohta käivaid müüte ning selgitasime, kuidas saab nõusid tagastada. Üheks keskseks sõnumiks kommunikatsioonis sai lihtsus ja loomulikkus. Selgitasime, et korduskasutatavad nõud on kasutusel nii kodus, koolis kui ka restoranis, kus nende puhtust ei sea keegi kahtluse alla, ning samamoodi on need puhtad ja kõigile nõuetele vastavad ka laulu- ja tantsupeol.

„Vajalik on ainult üks lisaliigutus – võtta vastu pandiraha“ oli leidlik kampaania, mis muutis nõude tagastamise avalikkusele arusaadavaks.

Korduskasutusnõudega kaasnenud keskkonnamõju oli suur. Täpsemalt saab selle kohta lugeda keskkonnategevuste kokkuvõttest.

Laulupidusid on Eestis peetud rohkem kui 150 aastat ja suurema osa sellest ajast on peol kasutatud korduskasutatavaid nõusid. Alles viimase 30 aastaga on tarbimiskultuur suutnud meid uskuma panna, et ühekordsetele nõudele justkui polegi alternatiive. Kuid meie usume, et alternatiive on küll. See

tähendab eelkõige mõtteviisi ja süsteemi suurt muutust. Loodetavasti XIII noortepidu kiirendab seda. Osalejad kasutavad osalejate välisööklatas korduskasutatavaid nõusid täpselt samamoodi nagu varem. Lihtsalt supp maitseb loodetavasti paremini, teades, et teeneline kauss, millest te seda sööte, läheb pessu, mitte prügikasti.

Lauluväljaku ja tantsuväljaku kaubandusalal lisandub igale toidule ja joogile pandiraha 2 eurot iga taldriku, kausi ja joogitopsi eest. Söögiriistad (noad-kahvlid-lusikad) on samuti korduskasutatavad, kuid nende eest pandiraha ei küsita. Pandiraha saab kohe tagasi, kui viite oma nõud ja ka söögiriistad pandinõude tagastustelkidesse, mida on väljakult lihtne leida.

Joogivesi

Oluliseks sammuks loodussõbralikuma laulu- ja tantsupeo poole kujunes korraldajate initsiatiivil ja Euroopa roheline pealinna toel Tallinna Vee poolt loodud uute trassivee püsiühenduste rajamine Tallinna lauluväljakule ja Kalevi staadionile. Neli lisandunud joogiveevõtukohta lauluväljakul ja kaks Kalevi staadionil tagavad senisest märksa parema ja stabiilsema veevarustuse nii laulu- ja tantsupidude kui ka kõigi teiste suurürituste ajal.

Koostöös ettevõttega Tallinna Vesi ja Euroopa roheline pealinnaga paigaldasime sel suvel nii Kalevi staadionile kui ka Tallinna lauluväljakule joogiveevõtukohti juurde. Need on märgitud meie ala plaanidel ja on väljakutel kindlasti kergesti leitavad. Palusime võta peole kaasa omaenda joogipudeli ja kui see tühjaks sai, täita see puhta kraaniveega.

Transpordilahendused

Väga hea ja tihe koostöö Tallinna linnaga viis viimase initsiatiivil varasemaga võrreldes uue kvaliteediga transpordilahenduste loomiseni linnas. Kasutusel olid kaubanduskeskuste parklad, süstikbussid, võimsad trammiühendused nn tagurpidi rongkäigu teenindamiseks pärast laulupeo lõppu, mil kümned tuhanded pealtvaatajad ja osalejad valguvad väljakult tagasi linna. Loomulikult olid kasutusel ka varasemast juba standardiks saanud jalgrattaparklad.

Sel suvel olid Tallinna kesklinna vallutanud rohked kaeve- ja teetööd. Lisaks sellele tõi laulu- ja tantsupidu kaasa mõned sulgemised ning rohkelt uusi liiklejaid Tallinna tänavatele. Soovitused selle kohta, kuidas linnas oma harjutusväljaku või peopaigani jõuda, sai leida Tallinna linna kodulehelt. Kõige olulisem nii jalgsi kui ka transpordivahendiga liikudes oli aga varuda aega, planeerida oma teekond ning olla teineteise vastu hooliv ja tähelepanelik! Parkimiskohti peopaikade ümbruses külastajatele ei leidu. Seetõttu soovitasime kindlasti varuda peole tulekuks tavapärasest veelgi rohkem aega, kasutada ühistransporti, jalgratast või tulla jalgsi, kui võimalik. Nii külastajatele kui ka osalejatele oli Kalevi staadioni ja lauluväljaku ümbruses mitu valveta rattaparklat.

Jäätmemajandus

Kontserdialal kogusime nelja sorti jäätmeid: biolagunevaid, olmejäätmeid, pakendeid ja panditaarat. Kauplejatelt lisaks veel paberit ja pappi, metall- ja klaaspakendeid. Et jäätmete sorteerimine arusaadavamaks ja kättesaadavamaks muuta, kaasasime vabatahtlikke, keda nimetati rohesaadikuteks. Nende ülesanne oli nõustada inimesi keskkonna teemal ja aidata kaasa jäätmete kvaliteetsemale sorteerimisele.

Oluline suur samm oli jäätmete liigiti kogumine nii külastajatelt, esinejatelt kui ka kauplejatelt. Eesmärk oli vähendada tunduvalt segaolmejäätmete hulka. Just segaolmejäätmed on need, mida me kõige vähem tahame, sest nendega on raske hiljem midagi kasulikku peale hakata. Ainuüksi korduskasutusnõud peaksid vähendama segaolmejäätmete teket umbes 3,5 tonni. Esimest korda tulid peopaikades prügipunktide juurde appi rohesaadikud, kes aitasid meil kõigil teha õiged valikud. Nii suure sündmuse teenindamine korduskasutusnõudega ja väga mahukas liigiti jäätmete kogumine on suur proovikivi ka neid valdkondi teenindavale sektorile Eestis. Me täname oma hankepartner UC RENT-i, kes selle ülesande vastu võttis. Laulu- ja tantsupeol kogume eraldi biojäätmeid (nt järelejäänud toit), pakendeid (nt jäätisepaberid, krõpsupakid), panditaarat (kõik pandimärgisega purgid-pudelid) ja segaolmejäätmeid

(kõik muu, mis eelmistesse liikidesse ei sobi). Kaubandusalal koguti lisaks eraldi klaaspakendit ja paberit-pappi.

Kohalik tooraine

Laulu- ja tantsupeo toitlustuspartner Põltsamaa jagas osalejatele välja ligikaudu 140 000 supiportsjonit, mis valmisid eestimaisest köögiviljast ja lihast. Suppi keedeti mõõdukates kogustes, mis tähendab, et toorainesse suhtuti säästlikult. Kokku kuulus peo menüüsse viis erimaitsest suppi ja mõeldud oli ka taimetoitlastele. Suppides kasutati toorainena Eesti liha ja köögivilju (kartul, porgand, kapsas ja punapeet), supid olid säilitusainetevabad ning ei sisaldanud kunstlikke maitse- ega lõhnatugevdajaid. Kuna taimse toidu eelistamine on kasvav suund kogu maailmas, oli 2023. aasta peol esimest korda menüüs ka kaks taimset suppi (Põltsamaa lihata borš ja nuudli-köögiviljasupp). Kohaliku tooraine kasutamine ja eelistamine välismaisele vähendab ka selle transpordist tekkivat mõju ümbritsevale. Magustoiduks pakutud Balbiino laulu- ja tantsupeo jäätised valmisid kodumaisest koorest.

Keskkonnasäästlikumad materjalid

Seekordse laulu- ja tantsupeo väljakute kujunduskunstnik Kristjan Suits valmistas lavakujundused puidust. Osaliselt kasutati Kalevi staadioni kujunduselemente ka lauluväljakul. Keskkonda silmas pidades valiti ka osalejate käepaelad ning meediale ja korraldajatele kaelapaelad. Need toodeti rPET-i materjalist, mis on valmistatud 100% taaskasutatud plastist. Kaelakaardi taskud ja kaelapaelad on korduskasutatavad ning palusime kõigil need pärast pidu tagastada, et juba 2025. aastal neid taas kasutada.

Laulu- ja tantsupeo tuli põleb puhtalt

Tuli laulu- ja tantsupeo tõrvikus põleb meie toetaja Eesti Gaasi poolt tahma- ja muu kahjuliku saaste vabalt, säästes inimeste tervist ning hoides Eesti metsa ja maastikku.

Keskkonnategevuste tulemused

XIII noorte laulu- ja tantsupeo olulisimaks keskkonnatulemuseks tuleb kindlasti pidada mõtteviisi muutust. Kui enne laulu- ja tantsupidu kostis mitmeid häáli, mis seadsid ühekordsetest nõudest loobumise suurüritustel kahtluse alla, siis laulu- ja tantsupeo järel saabus üldine veendumus, et see on siiski võimalik. Ja veelgi enam – varasemaga võrreldes palju puhtam laulu- ja tantsuväljak ning mitu korda vähenenud prügikogused ei jäänud märkamata ja märgiti ära mitmes peojärgses kajastuses.

Samuti tõid uued transpordilahendused suurt leevendust ennekõike laulupeo järel ja parandasid palju peole ligipääsetavust.

Suure tähelepanu all olid laulu- ja tantsupeol keskkonnaga seotud teemad. Üleminek korduskasutusnõudele tõi kaasa suure hulga nii proaktiivseid kui ka reaktiivseid kommunikatsioonitegevusi. Eesmärk oli üsna lühikese jooksul viia korduskasutusnõudega seotud küsimused võimalikult suure hulga inimesteni. Selleks kasutasime loomulikult kõiki oma kanaleid ja edastasime ohtralt infot meedia vahendusel.

Kuna väljakutel kõik sujus ja tulemused olid head, võib kommunikatsioonitööd pidada õnnestunuks. Kuna keskkonnasõnumeid oli üsna palju, saab täpsemalt sellest lugeda järgmistel lehekülgedel.

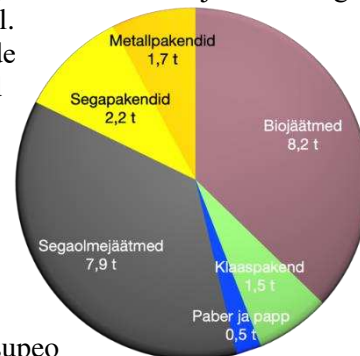
Korduskasutatavad nõud ja pandinõud

Koostöö Eesti Pandipakendiga sujus väga hästi ja planeerimisjärgus kavandatud mustad stsenaariumid ei realiseerunud. Osalejate suurtes välisööklates jäi kasutamata 228 334 ühekordset sööginõud. Tagastusprotsent oli nõudel 99,8%.

Pandinõude tõttu jäi kaubandusalal kasutamata 91 080 ühekordset toidunõud. Tagastusprotsent oli seal samuti suur – 93,22%. Hirm, et tagastussüsteem on keeruline või tekivad ummikud, jäi realiseerumata. Seega ühekordseid nõusid jäi sel korral kasutamata lausa 319 414, teisisõnu jäi ligikaudu 2,3 tonni mõttetuid plastjätmeid meie poolt tekitamata.

22 tonni jäätmeid

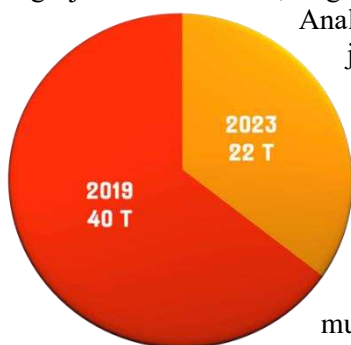
Kokku kogusime XIII noortepeol 22 tonni erinevaid jäätmeid. Lisatud jooniselt on näha jäätmete liigiti kogumise tulemused. Oluline roll oli kindlasti 88 kaasatud rohesaadikul. Tulemusi aitaks tõenäoliselt parandada veelgi suurem viitade ja siltide kasutamine, mis juhendaksid jäätmete liigiti kogumist. Sellised viidad ja sildid võiksid olla tulevikus näiteks Tallinna lauluväljakul universaalselt olemas, et iga suurürituse korraldaja ei peaks neid ise tootma, kuna pärast suurürituse toimumist saab sellistest infokandjatest sageli prügi.

Palju või vähe?

Selleks et hinnata tulemusi, võtsime võrdluseks eelmise laulu- ja tantsupeo tulemused.

Nagu jooniselt on näha, koguti 2019. aastal kokku ligikaudu 40 tonni jäätmeid, sel korral 22 tonni. Analüüsi tulemusel selgus, et kui 2019. aastal tekkis segaoalmejäätmeid laulu- ja tantsupeol inimese kohta kokku ligi 179 grammi, siis sel korral tekkis ainult 60 grammi.

Nendes numbrites kajastuvad selgelt keskkonnavalaste pingutuste reaalsed tulemused. Suure osa segaoalmejäätmete vähenemisest saab kirjutada korduskasutusnõudele ülemineku arvele.

Siin toodud arvandmete kõrval on kindlasti väga olulisel kohal ka maailmavaateline mõju. Ühiselt tegutsemine tõi kaasa käegakatsutavad muudatused, mis muudab keskkonnavalased pingutused edaspidi usutavamaks ka nendele, kes siiani kahtlesid. Alates 2024. aastast on korduskasutusnõude kasutamine väliüritustel kohustus kõigile ning toetudes laulu- ja tantsupeol saadud kogemustele, saab see üleminek kindlasti kergem olema.

Keskkonnateadlikkuse suurendamine ning keskkonnaalgatused ja koostööprojektid

Koostöös Tartu Ülikooli loodusteaduste instituudiga valmis keskkonnateadlikkuse suurendamiseks projekt „Iga ruutmeeter loeb“, mille raames ärgitasime inimesi oma aeda, koolihoovi või linnaruumi paigutatud lillekasti nurmetaimede seemneid külvama, et suurendada seeläbi looduslikku mitmekesisust ja liigirikkust. Projekti raames meisterdasid õpilased Tallinna 22 koolist tehnoloogi tundides 76 lillekasti. See projekt sai teoks koostöös Eesti Tööõpetajate Seltsiga ja Euroopa roheline pealinna toel.

15. aprillil toimus Solarise keskusel elurikkuse perepäev. Üritus oli avalöök üleskutsele „Iga ruutmeeter loeb“. Päeval juhendasid lillekastide meisterdamist tööõpetuse õpetajad ning esinesid Tallinna Poistekoor, Tallinna huvikeskuse Kullo rahvatantsuansambel Sõleke ja Inger. Koos huvilistega valmistati neli-viis lillekasti, kust tärkasid hiljem rukkililled ja mida peolised said noppida, et ehtida oma pärgi.

Koostöös Tööõpetajate Seltsi, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu ning Euroopa roheline pealinnaga valmistasid kooliõpilased üle Eesti lillekaste suurusega ~1 m², kuhu külvati niidutaimi. Laulu- ja tantsupeo ajaks jõudis 76 sellist kasti Tallinna linnahalli esisele väljakule, kus need linnaruumi kuni sügiseni rohkete õitega kaunistasid. Soovijad said seal õitsevatest taimedest endile pärgi punuda. Eesmärk luua kivisesse linnaruumi elurikkust sai seal hästi nähtavaks ja tajutavaks.

Maikuu lõpus toimus Tagasi Kooli abiga veebi vahendusel elurikkuse teemal tund 1.–3. klassi lastele. Tunni viis läbi Tartu Ülikooli kaasprofessor Tuul Sepp, kes jagas noortele uut elurikkuse ja looduse kohta, andis põnevaid nippe, kuidas elurikkust suurendada, ning lapsed küsisid palju huvitavaid küsimusi looduse kohta. Otseülekannet vaatas suur hulk noori – u 680 õpilast –, mis tuli ka Tagasi Kooli tiimile üllatusena.

Seitse suunamudijat jagasid sotsiaalmeedias noortepeo teemal aktiivselt postitusi. Nad käisid koori- või rahvatantsutrennides kohapeal, käivitasid piletiloose ja noortepeoga seotud viktoriine, jagasid oma kogemusi ja mälestusi noortepeost ning laulsid erinevaid lugusid.

Lauluväljakul rippusid noortepeo ajal puudel taaskasutatavast vineerplaadist 50 kahepoolset silti, millel olid küsimused-vastused ja põnevad faktid korduskasutusnõude kohta.

Lauluväljaku kaardile lisati selgitused, mida korduskasutusnõudega teha. Lisaks olid kaardil pandinõude tagastuspunktide juures harivad küsimused korduskasutusnõude kohta.

Koostöös Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liiduga kutsusime kõiki üles taaskasutatavatest materjalidest paelu punuma, et ehtida nendega noortepeo ajaks 13 puud Tallinnas, mis jäävad Kaarli puisteelt kuni Mere värvateni. Värvikirevate puudega pöörasime tähelepanu loodusele ja elurikkusele, mis meid ümbritseb. Käiku läksid vanad erksat värvi trennisärgid, värvilised laudlinad ja muu tekstiil, mis kodus enam kasutust ei leidnud. Juuni alguses sai noortepeo jaoks paelu punuda õpitoas, mis toimus pärimuskultuuri ühispeo Baltica raames. Seda projekti toetas Euroopa roheline pealinn.

Tegime koostööd „Teeme ära!“ tiimiga ning kutsusime talgupäevade raames nii koori- ja tantsurahvast kui ka laiemalt kogu koolirahvast külvama lilleseemneid ja looma niidulillelapikesi oma koolide ümbrusse. Esimesed 200 talgupäevale registreerunud kooli või kollektiivi said endale niidulillede seemnepaki, mida talgupäeval külvata. Talgupäeval muudeti elurikkamaks 151 kooliümbrust.

Koostöös Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liiduga said Tallinna põlispuud laulupeo ajaks endale pununud paelad. Nii olid kaasatud ka need lapsed, kes käsitööd teevad. Paelu punuti käsitöötundides, need punuti taaskasutusmaterjalidest ning käiku läksid vanad erksat värvi trennisärgid, värvilised laudlinad ja muu tekstiil, mis kodus enam kasutust ei leidnud.

6. LIGIPÄÄSETAVUS

XIII noorte laulu- ja tantsupeol oli meile väga oluline saavutada võimalikult ulatuslik ligipääsetavus nii peole endale kui ka peoga seotud informatsioonile. Koostöös Eesti Puuetega Inimeste Kojaga otsisime võimalusi, kuidas luua laulu- ja tantsupeol vajalikud tingimused ligipääsetavuse parandamiseks. Jakob Rosin viis läbi auditi, mille põhjal seadistasime oma kodulehe kui kõige olulisema infokanali nägemispuuetega inimeste vajadustele vastavaks.

Väljakutel asusid puuetega inimestele spetsiaalsed infopunktid.

Ligipääsetavus tantsupeol

Nägemispuudega inimesed said tantsupeost osa, kuna nende jaoks olid ette valmistatud nii taktiilsed tantsujoonised kui ka kirjeldustõlge.

Liikumispuuetega inimestele olid tantsuväljakul eraldi platvormid ratastoolidele, samuti liikumise abivahendite hoiukoht, vajalikud tualetid ning loodud parkimisvõimalused.

Eesti Puuetega Inimeste Kojale eraldati suures koguses tasuta pääsmeid tantsupeole.

Erivajadustega inimeste jaoks oli moodustatud korraldaja poolt eraldi meeskond, kes pakkus abi ja tuge nii peo ettevalmistuste kui ka etenduste ajal.

Ligipääsetavus laulupeol

Erivajadustega inimestele, kel oli tarvis saatja abi, oli loodud väljaku esimeste pingisektorite alale eraldi spetsiaalne sektor, kus oli pidu mugav jälgida nii külalistel kui ka saatjatel. Kuulmispuuetega inimeste jaoks oli lauluväljakul ala, kus kontserti oli võimalik jälgida viipekeele tõlgi abiga. Sama tõlget kasutas ka ERR oma programmi edastamisel.

Laulupeo laulud oli tõlgitud lihtsasse keelde, mida oli võimalik saada spetsiaalsest infopunktist. Samas olid olemas ka kavad punktkirjas. Samuti olid väljakul vajaliku ettevalmistuse saanud inimesed, kes pakkusid erivajadustega inimestele abi ja tuge.

Ka lauluväljakul olid olemas invatualetid ja ratastoolis külalistele parkimiskohad väljaku perimeetri läheduses.

Rahvamuusikapidu ja rongkäik

Kodulehel oli olemas vajalik ja lihtsas keeles informatsioon tasuta rahvamuusikapeo ja rongkäigu pealtvaatajate jaoks. Rahvamuusikapeol olid olemas invatualetid erivajadustega külalistele.

Parkimine

Peo asukohtades olid loodud ka eraldi parkimiskohad liikumispuudega inimestele. Kuna kõigile ei ole siiski võimalik tagada parkimiskoht, väljastati peatumise võimalusega erilubasid inimeste transpordiks.

7. PEO TULE SÜÜTAMINE

Tuli süüdati 21. juuni hommikul Viitinal. On saanud traditsiooniks, et laulu- ja tantsupeo tule süütavad kunstilised toimekonnad märgilises kohas. Nii on see olnud alates 2014. aasta laulupeost. Üldpidude tuli on süüdatud Tartus Raadil ERM-i juures, noorte pidude tuli süüdati 2017. aastal Kurgjal C. R. Jakobsoni Majamuuseumis ja 2023. aasta peo tuli süüdati Viitinal. See oli kaunis ja meelde jääv avasündmus kogu laulu- ja tantsupeo teekonnale. Eelmise juubelipeo kunstilised juhid Peeter Perens ja Vaike Rajaste andsid justkui pidude sillakaarel peo tule üle noorte peo kunstiliste juhtide Pärt Uusbergi, Agne Kurrikoff-Hermani ja Juhan Uppini kätte. Kaasatud oli Viitina kogukond, kes korrastas enne lauluväljaku ja metsasalu Viitina järve kaldal. Kaasatud olid kohalik koor Rõugest, tantsurühm Tartust, laulu- ja tantsupeo ühise laulu „Sata-sata!“ autor Mari Kalkun. Viitinalt viidi tuli Munamäe torni, kus kunstiline toimekond laulis laulu „Munamäel“. Seal edasi liikus tuli juba Tallinna.

8. XIII NOORTE LAULUPIDU

Laulupeo kunstiline toimekond

Laulupeo kunstiline juht oli Pärt Uusberg. 2023. aastal jätkas kunstiline toimekond tööd XIII noorte laulupeo ettevalmistustega. Peo ettevalmistus oli jõudnud faasi, kus kooride ja orkestrite maakondlikud eelproovid olid kohe jaanuari alguses üle Eesti algamas ning samal ajal algas tihe laulupeo produktsiooni ja lavastuslik väljatöötamine. Kunstiline toimekond koos liigijuhtidega kogunes 2023. aastal regulaarselt iga kuu nõupidamistel, kus planeeriti ja suunati peo ettevalmistuse detaile.

Laulupeo kunstiline toimkond kogunes intensiivlaagrisse Ojakol 5.-6. jaanuaril, et ette valmistada eelproovide töö üle Eesti. Ühtlustati interpretatsioonilisi nõudeid koori liikide ja ühendkoori laulude osas, lahendati logistilisi marsruute ja dirigentidega kaetust eelproovide mahus jaanuarist kuni maini. Laagris anti sihtasutuse poolt ülevaade ka registreerimisandmete osas ja õpetati, kuidas kollektiividele sihtasutuse registris tagasisidet anda, mida iga laulupeo dirigent pidi iga kollektiivi puhul individuaalselt pärast eelproovi ettelaulmist tegema. Käsitleti uut kunstilise toimkonna poolt välja töötatud hindamissüsteemi ja selle rakendamist ühtlaselt.

Ajal, kui kunstiline toimkond siirdus eelproovidesse, jätkusid liigijuhtide koosolekud laulupeo päeva ülesehitamise teemal. Eelproovide järel tehti liikide kokkuvõtted ja kunstilised toimkonnad kinnitasid peole pääsenud koorid.

Maakondlikud eelproovid

Eelnenud aasta mais-juunis sai koostöös maakondlike kuraatoritega kujundatud kalenderplaan, sügisel kinnitati eelproovide toimumiskohad ning proovid sisestati laulu- ja tantsupeo andmebaasi juhtidele infoks ja registreerimiseks. Sügiseks oli kunstiline toimkond kinnitanud lõplikult eelproovides lauldavate ja ettelauldavate laulude mahud, sama orkestrite teostega.

Eelproovid toimusid traditsiooniliselt kahes osas: 1. eelproov ja 2. eelproov. Erandina toimus sümfooniaorkestritel 1. eelproov 2022. aasta sügisel, kuna sümfooniaorkestrite liigijuhid soovisid orkestrantidele varem juhised anda ja varem ka koosmängu harjutada. Erandina oli mudilaskooridel üks eelproov-seminar nagu ka varasemate pidude ettevalmistuses. Usuti, et kohapealne töö koolides on esmatähtis. Seminar-eelproov tähendas seda, et koorijuhid võtsid oma koorist kaasa 2–4 mudilast mõlemast häälerühmast. Nii täitus saal küll n-õ seminarmudilaskooriga, kuid suurem eesmärk oli õpetajaid õpetada, anda seminarkoori peal edasi vahetud juhised. Mudilaskooride dirigentide sõnul õigustas selline efektiivne meetod end igati, seda nii aja- kui ka majandusliku ressursi mõttes.

Ettelaulmised ja ettemängimised toimusid mõlemas eelproovis. Ühtekokku viidi linnades ja maakondades läbi 201 eelproovi. Eelproovide korraldus oli enamasti traditsiooniline. Kohalikud kuraatorid maakondades tegid oma tööd täpselt ja professionaalselt. Regionaalsed eripärad tingivad pidude eelproovide ettevalmistuses üha enam koondproove, kuhu kogunevad mitme maakonna kollektiivid, sest paiguti on mõnes maakonnas sedavõrd vähe ühe liigi kollektiive, et ratsionaalsem on nii majanduslikult kui ka koosõla harjutamise mõttes kollektiivid kokku tuua. Näiteks toimus neidudekooride liigis vaid 6 esimest eelproovi ja 6 teist eelproovi (kokku olid koondatud näiteks Järvamaa, Pärnumaa, Lääne-Viru, Viljandi ja Rapla maakonna eelproovid). Samasugused koondproovid toimusid noormeestekooride ja orkestrite eelproovides. Sümfooniaorkestrite proovid osutusid katsumuseks nii kuraatoritele (pillide rent ja transport) kui ka paljudele orkestritele, kes pidid ühest maakonnast teise sõites suuri kulutusi kandma. Head lahendust sellele teemale ei ole. Proovid olid seeläbi võimsamad ja terviklikumad, kuid organisatoorses ja finantsilises mõttes oli see laialivalgav mudel.

Jätkuvalt on ka keeruline probleem leida vajalikul tasemel kontsertmeistrid eelproovide asukohtades kohapeal. Probleeme ei ole suurtes keskustes nagu Tallinn, Tartu, Pärnu, kuid väiksematesse kohtadesse tuli sihtasutusel tuua Tallinnast või Tartust kontsertmeistrid, kes sõitsid koos dirigentidega eelproovidesse.

Oma sisulises tagasisides hindasid dirigendid eelproovide läbiviimise edukaks. Ilmselt oli laulude omandatus esimeses eelproovis nõrgem kui teises eelproovis. Samas olid õppematerjalid seekord juba aasta aega varem käes ja aega omandamiseks oli omajagu.

1. eelproovide tsükkel kestis perioodil 05.11–13.11.2022 ja 10.01–19.02.2023.
2. eelproovide tsükkel kestis perioodil 21.03–08.05.2023.

Mõlema eelproovi järel andsid dirigendid kollektiividele tagasisidet elektrooniliselt laulu- ja tantsupeo andmebaasi kaudu. Kunstiline toimkond täitis selles osas väga oma ülesandeid ja kollektiivid said tehtud töö kohta peegelduse. Pärast mõlemat eelproovide ringi tehti vahekokkuvõtted, kus analüüsiti

hetkeolukorda. Pärast teist eelproovide ringi ja hindamist tehti lõppkokkuvõtted ja akrediteeriti kollektiivid peole.

Osalemise arvud

Peole akrediteeriti kollektiive järgmiselt:
mudilaskoore 284 / lauljaid 8750
lastekoore 168 / lauljaid 5207
poistekoore 97 / lauljaid 2706
noormeestekoore 15 / lauljaid 475
neidudekoore 46 / lauljaid 1438
segakoore 88 / lauljaid 3583
puhkpilliorkestreid 49 / mängijaid 1277
sümfooniaorkestreid 31 / mängijaid 907

Külaliskollektiivid

XIII noorte peole olid oodatud ka eesti koorid välismaal ja külaliskollektiivid. Nende registreerimine toimus peaaegu samal ajal kui Eesti kollektiividel, ent õppimise aeg oli neil märksa lühem. Kunstiline toimikond töötas väliskollektiividele eraldi välja osalemistingimused, mis olid mõnevõrra leebemad kui Eesti kollektiividel, seda eeskätt ühendkoori laulude osas.

Väliseesti koore osales peol kaheksa (Rootsist, Soomest ja Euroopa eesti koorid), külaliskollektiive neli (kaks koori Saksamaalt ja Austriast ning kaks sümfooniaorkestrit Soomest ja Lätist).

Noorte laulupeo 2. juuli kunstiline ettevalmistus

Eelproovidega samal ajal toimus laulupeo päeva ettevalmistus.

Kaasati lavastaja Uku Uusberg, kes kujundas laulupeo laulude tekstidest kaunid vahetekstid liigiplokkide vahele ning ka ühendkoori algus- ja lõputekstid. Tekstid salvestati ERR studios ja neid esitasid Tallinna Linnateatri näitlejad. Üheks suuremaks õnnestumiseks peol võib lugeda iga liigiploki ees olnud noorte kõned, mis valiti välja kõnekonkursil.

Jaanuaris korraldasime kõnevõistluse lõppvooru MUBA suures kammersaalis. Lõppvooru jõudsid žürii ja kunstiliste juhtide otsusel 34 kõnet, mis 25. jaanuaril toimunud galal ka kõik autorite poolt ette loeti. Laulupeo kunstiline toimikond valis seejärel välja 9 tööd, mille autorid 2. juulil laulupeol ette lugesid.

Kõned said väga palju positiivset tähelepanu ning lisaks sügavale sisule tõid need kõne kui nähtuse üle pikkade aastate varasemast märksa suuremas ja nähtavamah mahu taas laulupeole. Eriliseks tegi need kõned muidugi autorite ja esitajate noorus – see oli ajalooline ja võimas emakeelne väärtussõnum.

Aasta alguseks valmisid autoritel saatega lugudele orkestrisaated orkestrile ja ansamblile. Seekord oli taas kaasatud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia sümfooniaorkester ning laulupeoks komplekteeriti spetsiaalne saateansambel. Toimus kolm iseseisvat eelproovi orkestrisaadete harjutamiseks.

Tihe koostöö toimus kunstilise toimikonna liigijuhtide ja rivistusmeeskonna juhtide vahel, kellega koos pandi paika kooride ja orkestrite paiknemine laval ning koostati rivistusloogika. Rivistusmeeskonna juhtide kõrvale kaasati uued potentsiaalsed rivistusjuhid, arvestades teadmiste ja kogemuste spetsiifilist

iseloomu ja infot ning seda, et aastaid seda tööd teinud rivistusjuhid plaanivad 2025. aastal seda tööd enam mitte teha. See koostöö oli sujuv ja loodetavasti jätkub ka järgmistel pidudel. Rivistusmeeskonnas oli peol ühtekokku 15 liiget, kes toimetasid laulukaare ümber lava ees, lava külgedel, lava taga ning orkestrite liikumist suunati kaare all eri korrustel. Eraldi tähelepanu all oli kogu saateorkester ja ansambel.

Helitehniline koostöö oli helifirmaga Eventech, kes aastatepikkuse kogemuse põhjal tuli oma ülesannetega suurepäraselt toime.

Laulupeo eel sai korrastatud ka dirigendipult, mis oli ilmastikuoludes lauluväljaku territooriumil räsida saanud.

Kogu peost tegi otseülekande tavapäraselt Eesti Rahvusringhääling, kes kajastas pidu kõikides oma kanalites (raadio ja televisioon).

Noorte laulupidu „Püha on maa“ 2. juulil 2023

Pärast kolme ja poole aastast teekonda oli laulupidu lõpuks saabunud. Pidul algas uhke rongkäiguga Vabaduse väljakult, mis viis kõik osalejad lauluväljakule. Pakuti esimest laulupeo suppi ja ühendkoor asus rivistuma.

Laulupeo eelproovid lauluväljakul olid eelnevatel päevadel sujunud viperusteta, ent ilmaennustus peo päevaks ei töotanud head. Seetõttu tuli kahe proovipäeva vahel teha operatiivne otsus, nimelt tõsta saateorkester laulukaare kõige kõrgematele trepiastmetele, et Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia sümfooniaorkestri pillid ei saaks hävitavat kahju. Kuna peo repertuaar sisaldas suurel määral saatega laule, siis seda riski ei olnud mõttekas võtta, et jääda ootama paremat ilmaennustust. Kohanema pidid ka laulupeo dirigendipuldil juhatavad dirigendid, kes ei olnud saateorkestrit kunagi varem sedavõrd kaugel juhatanud.

Keset kontserti kõlas väga tugev kõuekärgatus, mis ehmatas lavalt lahkuvaid mudilaskoore ja parasjagu rivistuvaid poistekoore omajagu. Algas väga tugev vihma sadu, mis sundis kontserdi mõneks ajaks seiskama. Publik, kes ei soovinud märjaks saada, hakkas lauluväljaku territooriumilt välja liikuma. Osad mudilased kaotasid oma juhendajad silmist ja tekkis olukord, kus ühtäkki oli palju kadunud lapsi. Rivistusmeeskond suunas poistekoored lavakaare alla ja nad tulid pärast vihma sadu lavale erandkorras sealt. Rivistusmeeskond tegi sel hetkel oma tööd suurepäraselt ja kontsert sai peagi jätkuda. Lõpuühendkoori ajal aga algas taas tugev vihma sadu, kuid lauljad pidasid vapralt vastu ja õhtu lõpuks said kõik laulud lauldud.

Kunstilises mõttes õnnestusid kõik laulud ja orkestripalad, midagi seisma ei jäänud ning iga minut kontserdi kulgemisel ainult kasvatas emotsioone. Dramaturgiliselt aitas see tohutu vihma sadu üleva meeleolu tekkimisele isegi kaasa, seda nii publiku kui ka lauljate hulgas.

Kokkuvõttes oli see noorte laulupidu kaunis ja meeliülendav pärast pikki kunstilisi ja korralduslikke vintsutusi. Eesti rahvas laulis taas suure ühtsustundega ning omamoodi ühenduse Eestiga – meie Püha maaga – said kõik.

Statistika

Kokku oli kavas 45 teost.

Piletilevi andmetel väljastati 58 404 piletit, neist alles viimasel nädalal 19 782. Laulupeo toimumise päeval leidis omaniku 7205 piletit. Piletilevi loendas, et lauluväljakule sisenes peo toimumise päeval kokku 51 396 inimest.

Tallinna Lauluväljakul XIII noorte laulupeol osales 778 kollektiivi 23 139 koorilaulja ja orkestrandiga. Koore ja orkestreid juhendas 657 dirigenti. Avaühendkooris laulis 362 koori ja 11 900 lauljat ning lõpuühendkooris 326 koori ja 10 700 lauljat.

9. XIII NOORTE TANTSUPIDU

Peoks ettevalmistus kestis kolm ja pool aastat. Peo toimumise aastaks oli valmis tantsupeo etenduse kulg ja oluline tegevus oli maakondlike eelproovide läbiviimine, eesmärgiga välja valida peol osalevad kollektiivid, korraldada hästi toimiv ning esinejatele ja publikule häid emotsioone pakkuv pidu. Tantsupeo pealavastaja oli Agne Kurrikoff-Herman.

Eelproovid ja seminarid

Kokku toimus 276 eelproovi. Traditsiooniliselt vaadati kõik tantsurühmad üle kahel korral ja võimlemisrühmad ühel eelproovil. Esimese eelproovi eesmärk oli tutvuda rühmade hetkeseisuga, teha veel vajalikke täpsustusi-parandusi ning anda kollektiividele vajaduse korral nõu. Pärast esimest eelproovide ringi oli seminar, kus võeti kokku ja anti tagasisidet esimeses eelproovis nähtu kohta, kõneldi veel kord üle murekohad ja tehti täpsustusi repertuaaris.

Teise eelproovide graafiku koostamisel arvestasime võimalusega optimeerida meeskonna ajakasutust, seetõttu püüdsime ühte päeva rohkem eelproove mahutada ja meeskonnad sõitsid mitme kollektiivi juurde nende „koju“. Samas andis see kollektiividele nii ajas kui ka finantsides kokkuhoiu. Seekord tegi lavastusmeeskond varem kokkulepe, et kahe eelproovi vahel tantsudes muudatusi ei tehta. Samuti lepiti kokku, et muudatused väljaku jaoks tehakse neile kollektiividele, kes on läbinud edukalt ka teise eelproovi ja on peole tulemas. Seega need vajalikud muudatused tantsudes said õpetajad kätte kohe aprilli alguses, et oleks veel võimalik teha peonädala proovideks uute ülesannetega tööd. Samuti saadi siis kätte finaalinumbri liikumised. Tagasisides võib öelda, et aprillis olid lapsed ja õpetajad juba väsinud ning tundus, et oli ikka hilja anda väljakul vajalikud muudatused kollektiividele uueks ülesandeks aprillis. Oli kollektiive, kes ei olnud jõudnud muudatusi sisse viia ega ka jooniste seminaril antud joonistega tutvuda, neid tantsulastele edastada ja läbi proovida.

Peo ettevalmistuse käigus pöörati palju tähelepanu repertuaari hindamisele. Arutelude käigus tekkis dokument, kus on üksikasjalikult kirjeldatud peo repertuaari hindamissüsteem ja peole pääsemise kord. Hindamisdokumenti tutvustati 2022. aasta detsembris kõikidele kollektiivjuhtidele ning kõik tantsujuhid said oma liigi tantsude hindamiskriteeriumid ka e-posti teel, mis hõlbustaks hindamises tähelepanu pöörama olulistele detailidele tantsudes.

Suvisel tantsujuhtide kokkusaamisel saadi hindamise kohta tagasisidet, et esialgu ehmatas see dokument õpetajad ära. Kui aga süveneti, saadi aru, millele lavastusmeeskond tähelepanu pöörab, millest lähtuvad hinnad ja kus on tantsude esitamisel olnud vajakajäämised.

Tagasisides kollektiivjuhtidelt pärast eelproove oli kahetisi arvamusi, aga jäi kõlama, et kui õpetajad süvenesid hindamismaatriksisse põhjalikult, aitas see õpetajal kollektiivi paremini ette valmistada, ning tagasiside saamisel oli selge, millistes detailides olid tulemused paremad või halvemad.

Tantsupeo jooniste seminar toimus aprillis 2023. aastal Paides. Seminari käigus esitlesid kõik liigijuhid kollektiivjuhtidele, millised hakkavad välja nägema etenduse käigus iga tantsu- või võimlemiskavaga Kalevi staadionile moodustuvad joonised-mustrid. Kõik joonised olid digitaliseeritud ja varem kollektiivjuhtidele e-posti teel saadetud. Edaspidi tasub mõelda, kas on mõistlik kõik õpetajad ühel ajal kokku kutsuda – ehk on mõistlik teha jooniste seminar virtuaalselt, nt Zoomis.

Kunstiline toimkond

2023. aastal jätkus ka XIII noorte tantsupeo kunstilise toimkonna töö regulaarsete koosolekutena. Koosolekud toimusid kaks korda kuus. Alates jaanuarist olid kaasatud ka väljaku assistendid (igas liigis kaks väljaku assistenti). Peonädalal oli etenduse valmistamiseks igas liigis ka neli nurgajuhti.

Jaanuarist juunini toimusid koosolekud regulaarselt eelproovidega vaheldumisi. Ühistööna loodi etenduses tantsunumbrite üleminekud ja joonised.

Väljakukunstnik oli Kristjan Suits, kelle head lahendused muutsid muusikute lava ja uuenenud staadioni värvidena ühtlaseks visuaalseks etenduspaigaks.

Koostöös muusikajuhiga pandi paika muusikute lavaplaan, nende ajakava, etenduse muusikaline kulg.

Tehniline ettevalmistus

Tehnilistest ettevalmistustest toimusid ettevalmistused ERR-iga peo ülekande teemal.

Uue tehnilise lahendusena loodi esimest korda etenduste ajaks staadionile paigaldatud ekraanile videopilt, kus suurema osa ajast näidati väljakujooniseid ja pidu tutvustavat infot. See oli uus põnev ülesanne, mis vajas videopildi loojaga põhjalikku eeltööd. Uus tulemus oli väga hea, sest ekraan annab palju juurde just kohapeal publikule, et näha suuri jooniseid, mida tavaliselt nägi ülevaatlikult vaid ERR telepildi vahendusel kodudes.

Huvitav ülesanne oli uuenenud Kalevi staadionil ka peo korraldus ja kasutusmugavus. Heaks küljeks võib lugeda uue majandushoone olemasolu. Keerulisemaks muutus aga muru vastupidavuse küsimus, sest uus muru on loodud eeskätt jalgpalli- ja kergejõustikuvõistlusteks. See võib muuta tantsupeo korralduse edaspidi väga kulukaks. Keeruliseks muutsid olukorra ka kettaheite sektori postide kinnituskohad, mis suurendasid tantsijatel kukkumise ja vigastamise ohte. Uue arhitektuurilise lahenduse tõttu ei saa muusikute lava enam endise kellatorni kohale ehitada, mistõttu see paigaldatai maratonivärava kohale, millega saab tänu suurepärasele kunstnikutööle rahule jääda. Staadionile tekkis ka tule torn, mis annab küll võimaluse tuld kasutada, aga tuli jääb mõnevõrra kõrgele. Samas sai sel korral uue tule torni külge publikule mõeldud ekraanid riputada.

Tantsupeo nädal

Tantsijad ja võimlejad saabusid Tallinna proovidesse teisipäeval, 27. juunil. Proovid toimusid kaheksal väljakul. Proovide graafiku sättisime nii, et kõige väiksemad said oma tantse harjutada Kalevi peastaadionil. Proovipäevad olid tihedad, sest seekord oli palju kahe kuni kolme liigi koosesinemist ühes numbris ning see tekitas proovipäevadesse suure pinget.

Tantsupeo proovipäevadel olid ilmad väga soojad ja tuli ette olukordi, kus proov seisis, sest lapsed vajasisid puhkust ja arstiabi. Palavuse tõttu loobus kunstiline toimkond proovist-läbimängust reede hommikul. Järgmistel pidudel peab kaaluma, kas tantsijad peaksid saabuma päev varem, sest see annaks võimaluse laste proovipäevad lühemaks planeerida ja ilmastikuriske maandada. Samas teeb see päeva lisandumine peonädala ja lastel kodunt eemal olemise jällegi pikemaks.

Tantsupeo etendused

Koos tantsupeo peaprooviga anti kokku neli etendust. Kõik etendused õnnestusid kenasti. Publiku vastuvõtt oli väga soe. Tantsijate, muusikute, helitehnikute ja videomeeskonna koostöö toimus väga hästi. Kõige tähtsam on, et tantsijate rõõm ja positiivsus jõudsid publikuni.

Osalemise arvud

Tallinna ja Harjumaa 1.–2. klassi 38 segarühma 610 tantsijaga
2.–3. klassi 65 segarühma 1073 tantsijaga
3.–4. klassi 58 segarühma 990 tantsijaga
5.–6. klassi 54 segarühma 913 tantsijaga
7.–9. klassi 56 segarühma 905 tantsijaga
73 noorte segarühma 1215 tantsijaga
40 neiduderühma 487 tantsijaga
47 pererühma 1158 tantsijaga
124 võimlemisrühma 1040 võimlejaga

Statistika

Tantsupeo kolm etendust olid peaaegu välja müüdnud. Kolmest etendusest sai osa 29 731 pealtvaatajat. Lisaks väljastati peaproovile-etendusele 8755 pääset.

Tantsupeol oli 22 tantsunumbrit, osales 559 kollektiivi, 8342 tantsijat ja võimlejat ning 386 juhendajat.

Täname tantsupeo korraldajate nimel Eesti Lipuseltsi ja Jüri Treid, kes on juba mitmendat pidu organiseerinud Kalevi staadioni kaheksasse lipumasti Eesti lipud.

10. 2023. AASTAL RAHVAMUUSIKAPEO KONTSERT

2023. aastal toimus XIII noorte laulu- ja tantsupeo sündmusena rahvamuusikapeo kontsert, mille üldjuht oli Juhan Uppin. Kontserdi valmistamisel viis kunstiline toimkond läbi 11 koosolekut ja 4 eelproovi. Koosolekud toimusid nii üle internetikeskkonna kui ka sihtasutuse kontoris.

Eelproovid olid üles ehitatud piirkondlikul põhimõttel (Lõuna- ja Põhja-Eesti). Eelproovide eesmärk oli rahvamuusikapeo kontserdil esitamisele tulevate pillilugude liikidepõhine kokkumäng ning teises eelproovis lugude ettemäng, mille põhjal pidid liigijuhid langetama otsuse peole pääsemise kohta.

I eelproov toimus 28.01 Viimsi Gümnaasiumi ning 29.01 Ülenurme Gümnaasiumi ja Muusikakooli ruumides. Kohtade valikul lähtuti piisavate ruumide olemasolust.

II eelproov viidi läbi 01.04 Viimsi Gümnaasiumi ja Haabneeme Kooli ruumides ning 01.04 Ülenurme Gümnaasiumi ja Muusikakooli ruumides.

Rahvamuusikapeo kontserdiks vajaliku taristu ülesehitus koos lava ning sealt peale- ja mahapääsudega, osalejate telgi püstitusega, helivõimenduse jm-ga algas juba teisipäeva, 27. juuni õhtul. Seda vajadusest anda piisav aeg lava ja osalejate telgi püstituseks ning seejärel helivõimenduse paigaldamiseks.

Kaugemate maakondade rahvamuusikud hakkasid kogunema Tallinna 29. juunil, et osaleda 30. juunil peaproovides. Rahvamuusikapeo peaproovid toimusid reedel, 30. juunil Tallinnas Vabaduse väljakul liikide kaupa järgmiselt: kl 9 löötspillid, kl 10 kanded, kl 11.30 torupillid, kl 13 viiulid, kl 14.30 akordionid, kl 16 näppepillid, kl 17.30 koondorkester.

Laupäeva, 1. juuli hommik oli veel proovideks varuaeg, aga seda polnud vaja kasutada.

Rahvamuusikapeo kontsert toimus 1. juulil 2023 Vabaduse väljakul algusega kl 12. Rahvamuusikapeost tegi otseülekande ERR, sellele eelnes tihe koostöö üldjuhi ja kunstilise toimkonna ning ERR vastutava toimetaja vahel.

Osalejate arvud

Akordionide liigis 10 kollektiivi ja 63 pillimängijat.

Kannelde liigis 20 kollektiivi ja 126 pillimängijat.

Löötspillide liigis 2 kollektiivi (siin oli üks kollektiiv, kuhu koondusid kõik üksikmängijad) ja 20 pillimängijat.

Näppepillide liigis 10 kollektiivi ja 98 pillimängijat.

Torupillide liigis 1 kollektiiv, kuhu koondusid kõik üksikmängijad 18 pillimängijaga.

Viiulite liigis 7 kollektiivi ja 110 pillimängijat.

Koondorkestri liigis 30 kollektiivi ja 316 pillimängijat.

Statistika

Kokku oli kavas 35 pillilugu. Kuna sissepääs kontserdile Vabaduse väljakul oli tasuta, pole täpne publiku arv teada. Hinnangute järgi oli kontserti jälgimas mõni tuhat inimest.

Rahvamuusikapeol osales kokku 83 kollektiivi, 752 pillimängijat ja 127 juhendajat.

11. NOORTEPEO TÄNUPÄEVAD SÜGISEL

On saanud kenaks traditsiooniks, et laulu- ja tantsupidude järel korraldavad kõik maakonnad oma kollektiivjuhtidele tänapäeva, mil tunnustatakse maakondlikke korraldajaid ja kollektiivjuhte. Sihtasutus on käinud alati kõigil nendel tänapäevadel ka omalt poolt tänu ja tunnustust jagamas. Sel korral toimusid tänapäevad augustikuust oktoobrikuuni. Pisikese meenena said kõik kollektiivjuhid mälestuseks tänukirja ja peo kujundusega kruusi.

12. PEO TOIMKONDADE TÄNUKONTSERT

Uue ideena korraldati kõikidele vabatahtlikele, peo tehnilistele ja kunstilistele toimkondadele ning ka maakondadest koolimajutuse toimkondadele 11. detsembril Estonia kontserdisaalis südamlük tänukontsert. Oluline on tänada ja väärtustada häid inimesi nende panuse eest peo õnnestumisse ning hoida neid laulu- ja tantsupidude korralduse lähedal ka tulevikku silmas pidades. Tänuks kingiti neile meenena ka peo kujundusega kruus.

13. 2025. AASTAL TOIMUV XXVIII LAULU- JA XXI TANTSUPIDU „ISEOMA“

XXVIII laulu- ja XXI tantsupeo ettevalmistused algasid juba samal ajal möödunudsuuvis noorte laulu- ja tantsupeo korraldamisega. Kui aasta esimeses pooles oli fookus selgelt ja üheselt noorte laulu- ja tantsupeol, siis alates septembrist algas tihe töö 2025. aastal toimuva üldlaulu- ja tantsupeoga. XXVIII laulu- ja XXI tantsupidu toimub 3.–6. juulil 2025 Tallinnas. Laulupeo kunstiline juht on Heli Jürgenson, tantsupeo pealavastaja Helena-Mariana Reimann ning rahvamuusikapeo üldjuht Helin Pihlap.

Registreerimine laulu- ja tantsupeole

Septembris-oktoobris said Eestis tegutsevad kollektiivid registreeruda XXVIII laulu- ja XXI tantsupeole. Eestist kaugemal tegutsevad kollektiivid said registreeruda alates 1. novembrist. Registreerimine kestab kuni 31. jaanuarini 2024. Selleks on kodulehele loodud vajalik keskkond, mis muudab registreerimise lihtsaks ja arusaadavaks.

Eestis tegutsevad kollektiivid saavad registreeruda ja peoks valmistuda laulu- ja tantsupeo elektroonilises registris.

Esmaste andmete põhjal pani end laulupeole kirja 1085 koori ja orkestrit. Tantsupeole registreerus 1044 tantsu- ja võimlemisrühma ning soovist rahvamuusikapeol osaleda andis teada 131 kollektiivi. Kokku 2260 kollektiivi.

XXVIII laulupeole registreerunute hulgas on kõige rohkem segakoore – neid on kirjas 306. Samuti on osalemissoovist teada andnud üle 228 mudilaskoori, aga ka 134 naiskoori ja 38 meeskoori. Orkestritest on end peole kirja pannud 59 puhkpilliorkestrit ja 28 sümfooniaorkestrit.

XXI tantsupeole on kõige enam registreeritud täiskasvanute segarühmi – neid on hetkel kirjas 336. Palju on ka naisrühmi, täpsemalt 296, ja samuti on kirjas 205 võimlemisrühma.

Laulu- ja tantsupeol toimub eraldi ka rahvamuusikapidu, kuhu sel korral registreerus 131 kollektiivi, sh 67 kollektiivi koondorkestrisse ja 28 kandleansamblit. Samuti registreerus rahvamuusikapeole seekord 198 üksikmängijat.

Visuaalne identiteet

2025. aastal toimuva laulu- ja tantsupeo visuaalse identiteedi loomiseks toimus 2023. aasta alguses konkurss kutsutud osalejatega. Konkursile laekus 10 tööd. Komisjon valis võidutööks Marko Kekiševi esitatud ideekavandi pealkirjaga „Ühendatud erinevused“.

Sügisel jätkas Kekišev ideekavandiga tööd ning viimistles lõpuni logo ja üldise kontseptsiooni. Novembris-detsembris valmisid juba mitmed trükiste kujundused, valmistati ette XXVIII laulu- ja XXI tantsupeo koduleht (aadressiga 2025.laulupidu.ee) ning algas töö õppematerjalide kujundamise ja küljendamisega. Samuti valmistati ette Terepäevade kava ning vajalikud trükised, esitlusmaterjalid ja muu vajalik. Terepäevad toimuvad 26. jaanuarist kuni 4. veebruarini 2024 kaheksas Eesti linnas.

Oma kontseptsiooni kirjeldab Kekišev järgmiselt:

XXVIII laulu- ja XXI tantsupeo „Iseoma“ kujunduse kontseptsioon „Ühendatud erinevused“.

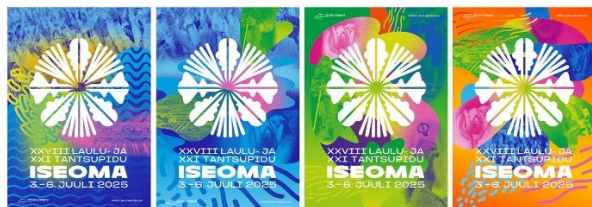
Kõik me oleme erinevad, kuid koos moodustame erilise terviku – nii laulu- ja tantsupeol osalejate kui ka osasaajatena. Seda individuaalset ja samas ühendavat kokkuvõtvalt tekkis ka visuaalne kujund „ühendatud erinevuste õis“. Logomärgi graafiliste elementide inspiratsiooniks on meie metsast ja põllult pärit üldtuntud taimede detailid ning terviksümbol on konstrueeritud erinevate elementide ühendusena. Logomärgi modernistlik käsitlus on üldistav, soovides ühendada erinevasse kogukonda, vanuse- või sotsiaalsesse gruppi kuuluvaid meie inimesi.

Märgile on erinevates formaatides lisatud ka vabageomeetriaga taustapinnad, mis loovad peole omast emotsionaalset mitmekesisust ja samas määratud värvisüsteemiga võimaluse funktsionaalselt eristada laulu-, tantsu- ja rahvamuusikapeo spetsiifilisi vajadusi. Üldine värvimudel on suviselt positiivne.

Näidised valminud kujundustest ja visuaalse identiteedi elementidest:

PLAKATID

XXVIII laulu- ja XXI tantsupeo juhtmõttest

Laulu- ja tantsupidu ei ole ainult muusika ja tants. Iga pidu kannab endas ajaüleseid traditsioone ja olulisi põhiväärtusi. Juhtmõtteks valisid üldjuhud sõna „Iseoma“ ja selle tähenduste edasiandmiseks koostasime nn tüviteksti:

Kunagi sai laulupeole tulnud murdekeelsest maarahvast kirjakeelne eesti rahvas, keda seob armastus oma kodukeele ja -maa vastu.

Laulu- ja tantsupidu on meid alati kokku kutsunud ja rahvana ühendanud. Läbi aegade oleme seda traditsiooni nii ühiselt kui ka ühekaupa oma südameis hoidnud ja õlgadel edasi kandnud. Aga inimestena oleme igaüks ikka ise- ja omamoodi. Ühekorraga kauged ja omad.

Inimene ja inimlikkus on väärtused, mis on inspireerinud ka XXVIII laulu- ja XXI tantsupeo loojaid.

Kirjakeel saab laulupeol taas murreteks lahti lauldud ning tuhanded tantsijad Eestimaa eri nurkadest toovad tantsupeo seekord Tallinnasse igaüks ise kaasa.

Miljon nooti, miljon sammu, miljon inimest.

Igast noodist, igast sammust ja igast häälest saab üks – iseoma laulu- ja tantsupidu.
Ja me oleme kõik üks ja iseoma rahvas.

14. 2025. AASTA XXVIII LAULUPEO ETTEVALMISTUS

2023. aastal jätkas kunstiline toimkond tööd laulupeo ettevalmistustega. Laulupeo kunstiline juht on Heli Jürgenson.

Repertuaari valmimine ja kunstiline toimkond

2023. aastal oli peo ettevalmistuse fookus repertuaari valmimisel. Töö käis koosolekute vormis, toimkonniti ja individuaalselt heliloojatega. XXVIII laulupeo kunstilisel toimkonnal ehk liigijuhtidel toimus 14 korralist koosolekut. Kogu 2025. aasta laulupeo meeskond kohtus kahel korral – jaanuaris 2023 repertuaari ühisel kuulamisel ja analüüsil ning augustis 2023 koorijuhtide laagris repertuaari tutvustamise ettevalmistuseks. Mõlemad repertuaari „läbikatsumised“ repertuaari valmimise eri faasides töid kavva muudatusi, näidates veel kord erinevate analüüsivormide kasulikkust.

2023. aasta jooksul valmis väärikas kava, paari erandiga on valmis kõik uudistellimused, -seaded, valmis on uus noodigraafika. Ees on ootamas nende lõppviimistlus õppematerjalides avaldamiseks. Laulupeo avakontserdi kavas on 24 teost, neist kaks uudisloomingut ja üks uus seade. Laulupeo 2. kontserdi kavas on 40 teost, neist 8 uudisteost (4 kooridele ja 4 orkestritele), 10 uut seadet (6 kooridele ja 4 orkestritele) ning 7 laulupeoks kohandatud seadet (kõik kooridele). Lisaks valmis olemasolevatest teostest 3 õppetstarbelist lihtsustatud seadet. 2023. aasta lõpuks on sõlmitud 67 autorilepingut.

Repertuaari tutvustamine

2025. aasta laulupeo koorirepertuaari tutvustati Eesti Kooriühingu koorijuhtide ja muusikaõpetajate seminarlaagris Haapsalus 15. augustil. Esitlus kestis kogu päeva, osalejaid oli ca 150. Kogu valminud repertuaari laulis huvilistele ette laulupeo dirigentidest koosnev koor.

2025. aasta sümfooniaorkestrite repertuaari esitleti Eesti Sümfooniaorkestrite Liidu korraldatud X noorteorkestrite festivali kontserdil 12. novembril Viimsi Artiumis. Mängisid Harjumaa Keelpilliorkester, Nõmme Muusikakooli Sümfooniaorkester, Tallinna Muusikakooli sümfooniaorkester, Võru Muusikakooli orkester, Viljandi Noorte Sümfooniaorkester. Pärast kontserti toimus arutelu.

Esmatutvumine 2025. aasta puhkpilliorkestrite repertuaariga toimus 19. novembril Türi kultuurimajas. Esimest korda tutvustati kaasavas vormis, kõik osavõtjad mängisid ise kaasa. Uus seminarivorm õigustas end vägagi.

Koorirepertuaari salvestamine, koostöö Eesti Filharmoonia Kammerkooriga

Jätkus 2023. aasta peo eel alanud ja head tagasisidet saanud häälepartiide salvestamine. Ühendkoori, meeskoori, naiskoori ja segakoori repertuaari salvestas Eesti Raadio stuudios Eesti Filharmoonia Kammerkoor. Salvestati 14 teost. Salvestus koos ettevalmistusega kestis 9 tööpäeva.

15. 2025. AASTA XXI TANTSUPEO ETTEVALMISTUS

2023. aastal jätkas kunstiline toimkond tööd tantsupeo ettevalmistustega. Tantsupeo pealavastaja on Helena-Mariana Reimann.

Tantsupeo kunstiline toimkond kohtus koosolekutel regulaarselt kaks korda kuus. Lisaks koosolekutele sihtasutuses ja Zoomi keskkonnas toimus sel perioodil kaks loomelaagrit. Mõlemas loomelaagris võeti

fookusesse lavastuse kunstilise terviku loomine. Läbi aasta on kunstilise toimkonna ja pealavastaja toimkonna koosolekute teemad olnud peaaesjalikult piirkondliku liigijaotuse kontseptsiooni lõplik väljatöötamine, peo terviku ja teema kujundamine ja edasiarendus, peole registreerumise ettevalmistus ning kogu peo teekonna ajarelee kujundamine. Ajaperioodi mahtus peo repertuaari valimine, ettevalmistus ja loomine. Samuti töö tantsupeo muusikaga, millest loodi uued salvestised paljude erinevate muusikutega. Loodi tantsupeo proloog ja finaallilugu. Arutleti ekraanide režii teemal ja otsiti tehnilisi lahendusi ekraanide paigaldamiseks Kalevi staadionile.

2023. aasta septembrist avati peole registreerimine, mis andis ülevaate peol osaleda soovivatest rühmadest. Novembris avati ka registreerimine eesti kollektiividele välismaal, kes XXI tantsupeol on väljakul iseseisva liigina, oma repertuaari ja väljakulavastusega.

Seminaride korralduse plaanid

Sellesse ettevalmistusperioodi jääb põhjalik ettevalmistus peo teekonna erinevateks etappideks: välja töötati repertuaari seminaride toimumine ja korraldus, mis sai piirkondliku vaatenurga. Planeeriti traditsiooniks kujunevat koolitust „Õpetajalt õpetajale“, vaadati läbi jooniste seminari tõhusus ning leiti uued lahendused selle toimumiseks 2025. aasta aprillis. Kinnitati tantsupeo esitluskontserdi toimumise aeg ja koht.

Seoses uuenenud kontseptsiooniga leiti uus lahendus ka üle-eestilistest liikidest valiksegarühmadele, kes valitakse peole osalema eelkonkursi alusel. Kunstilise toimkonna ja valiksegarühmade liigi meeskonnaga pandi paika konkursi tingimused ning alustati koostöös Eesti Rahvatantsu- ja Rahvamuusika Seltsiga kontserdi ettevalmistusega.

Tantsupeo õppematerjalid

Alates septembrist 2023 algas suure hooga ettevalmistus õppematerjali väljaandmiseks. Tantsupeo õppematerjal koosneb kahest tantsuraamatust, millesse mahub 37 tantsukirjeldust ja võimlemiskavade raamat. Lisaks valmistati ette peo saatemuusika ja noodimaterjali väljaandmist. Novembris alustati ka õppematerjalide olulise osa ehk õppevideote filmimist. Videod valmisid tantsupeo piirkondliku jagunemise vaates ja eri piirkondade rühmadega koostöös.

16. 2025. AASTA RAHVAMUUSIKAPEO KONTSERDI ETTEVALMISTUS

2023. aastal toimus ka rahvamuusikapeo kontserdi ettevalmistus. Kontserdi loominguine juht on Helin Pihlap.

XXVIII laulu- ja XXI tantsupeo nädalal toimuva rahvamuusikapeo kontserdi ettevalmistus toimus samal ajal 2023. aasta noorte rahvamuusikapeo kontserdi ettevalmistusega.

Rahvamuusikapeo kontserdi loominguine juht Helin Pihlap ja tema assistent Raul Markus Vaiksoo keskendusid kevadisel poolaastal kontserdi pilliliikide ja liigijuhtide valikule. Teise sammuna tuli valida repertuaar, mis tuleb kontserdil ühiselt esitamisele. Uuendusena toodi kontserdile juurde hiiu kannelde ja karmoškade liigid.

Teisel poolaastal töötati õppematerjalidega, mis otsustati teha nii nagu eelmisel peol kättesaadavaks nii paberandjal kui ka partituuride ja partiide osas digitaalselt.

Kokku pidas loominguine toimkond 20 koosolekut, millest osad olid väikeste koosseisudega, kui keskenduti vaid ühe liigi lahendamist vajavatele küsimustele.

17. SIHTASUTUSE TEGEVUSED 2024. AASTAL

2024. aastal on peamised tegevused järgmised: korraldada järgmist pidu tutvustavad Terepäevad, jätkata laulu- ja tantsupeo õppematerjalide koostamist, planeerida ja läbi viia seminarid, luua eelproovide ajad ja logistikaplaanid, planeerida tuletšekond, leida peo toetajad, sõlmida maakondadest partneritega

järgmise peo korralduseks lepingud, korraldada maakondadest peo kuraatoritega peo ettevalmistust, luua meedia- ja kommunikatsiooniplaan, käivitada Tallinna Transpordiametiga koostöö liiklusplaanideks, korraldada riigihanked vastavalt hankeplaanile, organiseerida Balti koostöö konverents jm.

18. ÜLEVAADE EESTI LAULU- JATANTSUPEO SIHTASUTUSE NÕUKOGU TÖÖST 2023. AASTAL

Ülevaade on koostatud riigivara seaduse § 98 lõike 1 alusel ning Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse põhikirjast lähtudes.

Nõukogu koosseis ja makstud tasud

Nõukogu koosseisu kuulus 2023. aastal 9 liiget. Vahetus 4 liiget.

Merilin Piipuu – nõukogu esimees, Kultuuriministeerium
 Veikko Luhalaid – Eesti Linnade ja Valdade Liit
 Sille Kapper-Tiisler – Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts
 Hirvo Surva – Eesti Kooriühing
 Merju Künnapuu – Kultuuriministeerium
 Liina Pöld – Haridus- ja Teadusministeerium
 Tarmo Porgand – Rahandusministeerium
 Hillar Sein – Tallinna Linnavalitsus
 Joosep Kaasik – Siseministeerium

Lahkusid järgmised liikmed:

Jaan Laidmets – Haridus- ja Teadusministeerium
 Veiko Kommusaar – Siseministeerium
 Evelin Karindi-Kask – Rahandusministeerium
 Aurika Meimre – Tallinna Linnavalitsus

Nõukogu esimehe tasu on 210 eurot, liikmete tasu 140 eurot brutotasuna.

Nõukogu liige	Periood	Töötasu eurot brutotasuna
Merilin Piipuu (esimees)	01.01.2023–31.12.2023	2520
Veiko Kommusaar	01.01.2023–28.08.2023	1071
Jaan Laidmets	01.01.2023–24.05.2023	700
Merju Künnapuu	01.01.2023–31.12.2023	1680
Hirvo Surva	22.01.2023–31.12.2023	1572
Sille Kapper-Tiisler	01.01.2023–31.12.2023	1680
Evelin Karindi-Kask	01.01.2023–28.06.2023	820
Aurika Meimre	01.01.2023–03.04.2023	420
Veikko Luhalaid	01.01.2023–31.12.2023	1680
Joosep Kaasik	20.11.2023–31.12.2023	197
Tarmo Porgand	28.06.2023–31.12.2023	860
Liina Pöld	24.05.2023–31.12.2023	1018
Hillar Sein	28.04.2023–31.12.2023	1127

Muud tasud nõukogu liikmele

Nõukogu liige	Aastal 2023 ja sisu	Töötasu eurot brutotasuna

Hirvo Surva	2023. aasta laulupeo liigidirigendi Töövõtuleping (VÕS) ning 2025. aasta laulupeo liigijuhi Töövõtuleping (VÕS)	4106
Sille Kapper-Tiisler	2025. aasta tantsupeo liigijuhi Töövõtuleping (VÕS)	4653
Jaan Laidmets	2023. aasta peo korraldustoimkonna liige	2300

Juhatuse liikmed ja makstud tasud

Juhatuse liige	Periood	Töötasu eurot brutotasuna
Margus Toomla	01.01.2023–31.12.2023	48 856
Juhatuse liige	Periood	Tulemustasu eurot brutotasuna
Margus Toomla	01.01.2023–31.12.2023	12 075

Nõukogu tegevusest

2023. aastal toimus 5 nõukogu koosolekut.

Olulisemad teemad olid järgmised:

- Kuna 2023 oli XIII noorte laulu- ja tantsupeo aasta, olid korduvalt suuremad teemad ülevaated ja informeerimine peo korraldusprotsessidest.
- Ülevaated 2025. aastal toimuva XVIII laulu- ja XXI tantsupeo ettevalmistustest.
- 2022. aasta majandusaasta aruande kinnitamine.
- 2023. aasta eelarve arutelud.
- Eesti Rahvuskultuuri Fondile annetuste eraldamine.
- Maakondadest peo korraldusega seotud partneritele toetuse eraldamine.
- Sihtasutuse töötajate struktuuri muudatused.
- Sihtasutuse 2024. aasta eelarve ja tegevusplaani kinnitamine. Sihtasutuse finantsprognoosi ülevaade aastateks 2024–2028. Sihtasutuse tegevusplaani kokkuvõte aastast 2023.

18. SIHTASUTUSE PÕHILISED MAJANDUSNÄITAJAD JA TEGEVUSE JUHTIMINE

2023. aastal oli keskmine põhitöötajate arv 11. Aasta alguses loodi uus hankespetsialisti ametikoht.

2023. aastal oli sihtasutuse tegevustulu 7 151 602 eurot, millest 69,8% ehk 4 988 665 eurot (sh tagastused 65 130 eurot) oli riigieelarveline finantseering, saadud rahaline toetus muudelt partneritelt 1% ehk 68 968 eurot ja 29,2% ehk 2 093 969 eurot tulu ettevõtlusest. Finantstulu moodustas 93 914 eurot.

2022. aastal oli sihtasutuse tegevustulu 1 637 937 eurot, millest 96,7% ehk 1 584 698 eurot oli riigieelarveline finantseering ja 3,3% ehk 53 239 eurot müügitulu. Finantstulu moodustas 2461 eurot.

2023. aasta kulud olid 5 924 553 eurot, millest 999 991 eurot moodustas edasikandmisele kuulunud sihtfinantseerimine. Kollektiividelt tagasilaekunud toetusi summas 65 130 eurot.

2022. aasta kulud olid 1 811 732 eurot, millest 1 177 272 eurot moodustas edasikandmisele kuulunud sihtfinantseerimine. Kollektiividelt laekus toetusi tagasi summas 273 785 eurot.

Sihtasutuse 2023. aasta majandusaasta tulem oli kasum summas 1 320 963 eurot. 2022. aasta majandusaasta tulem oli kahjum summas 171 334 eurot. 2021. aasta tulem oli kahjum summas 4054 eurot.

Mitterahalistest tehingutest saadud tulu 2023. majandusaastal XIII noorte laulu- ja tantsupeo toetamisel oli 390 848 eurot.

Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (käibevara jagatud lühiajalised kohustused) 2023. aastal oli 24,7 korda, 2022. aastal 13,9 korda ja 2021. aastal 18,9 korda.

Sihtasutuse 2023.aasta tulude-kulude suhe (põhitegevuse tulud kokku jagatud kulud kokku) oli 1,2 korda. Aastal 2022 oli see näitaja 0,9 korda.

Sihtasutuse 2023.aasta netovara määr (netovara jagatud varad kokku x 100) oli 96%. Aastal 2022 oli see näitaja 92,8%.

Sihtasutuse 2023.aasta puhasrentaablus (aruandeaasta tulem jagatud tulu ettevõtlusest x 100) oli 63,1 %. Aastal 2022 oli see näitaja -321,8 %

Sihtasutuse eesmärk on tagada Eesti laulu- ja tantsupeo ning noorte laulu- ja tantsupeo kui tsükliliselt kulmineeruvate kultuurisündmuste protsessipõhine ja jätkusuutlik toimimine. Iga peo ettevalmistuse tsükkel kestab 3 aastat. Kultuuriministeeriumi tegevustoetus oli 2023. aastal 4 053 804 eurot. Peo toimumise aastatel tuleb teenida ettevõtlustulu, millega kaetakse vaheaastatel peo ettevalmistuskulude kahjumid.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	2 585 697	1 387 623	2
Nõuded ja ettemaksed	162 326	30 751	3
Kokku käibevarad	2 748 023	1 418 374	
Kokku varad	2 748 023	1 418 374	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksed	111 073	102 388	5
Kokku lühiajalised kohustised	111 073	102 388	
Kokku kohustised	111 073	102 388	
Netovara			
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	1 315 986	1 487 320	
Aruandeaasta tulem	1 320 964	-171 334	
Kokku netovara	2 636 950	1 315 986	
Kokku kohustised ja netovara	2 748 023	1 418 374	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	5 057 633	1 584 698	6
Tulu ettevõtlusest	2 093 969	53 239	7
Kokku tulud	7 151 602	1 637 937	
Kulud			
Jagatud annetused ja toetused	-1 549 342	-952 537	6
Mitmesugused tegevuskulud	-2 924 100	-289 629	8
Tööjõukulud	-1 451 110	-569 566	9
Kokku kulud	-5 924 552	-1 811 732	
Põhitegevuse tulem	1 227 050	-173 795	
Intressitulud	93 914	2 461	10
Aruandeaasta tulem	1 320 964	-171 334	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	1 227 050	-173 795	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-67 163	-14 796	3
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	8 686	19 397	5
Kokku rahavood põhitegevusest	1 168 573	-169 194	
Rahavood investeerimistegevusest			
Laekunud intressid	29 501	0	
Kokku rahavood investeerimistegevusest	29 501	0	
Kokku rahavood	1 198 074	-169 194	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	1 387 623	1 556 817	2
Raha ja raha ekvivalentide muutus	1 198 074	-169 194	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	2 585 697	1 387 623	2

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

		Kokku netovara
	Akumuleeritud tulem	
31.12.2021	1 487 320	1 487 320
Aruandeaasta tulem	-171 334	-171 334
31.12.2022	1 315 986	1 315 986
Aruandeaasta tulem	1 320 964	1 320 964
31.12.2023	2 636 950	2 636 950

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

2023. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardi nõuetega. Eesti finantsaruandluse standardi põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendab Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend. Avaliku sektori finantsarvestuse- ja aruandluse juhend lähtub Eesti finantsaruandluse standardist. Avaliku sektori finantsarvestuse- ja aruandluse juhendis kirjeldatud arvestusmeetodid tulenevad raamatupidamise seadusest ja raamatupidamise toimkonna juhenditest (RTJ), samuti rahvusvahelisest avaliku sektori raamatupidamise standarditest. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse arvelduskontol olevaid rahalisi vahendeid ja tähtajalisi hoiuseid kuni 3-kuulise tähtajaga.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuded on bilansis kajastatud korrigeeritud soetusmaksumus. Lühiajaliste nõuete korrigeeritud soetusmaksumus on võrdne saadaoleva summa nimiväärtusega.

Nõuded on hinnatud lähtudes tõenäoliselt laekuvatest summadest. Seejuures on iga nõue eraldi hinnatud, arvestades teadaolevat informatsiooni tehingupartneri maksevõime kohta.

Nõuded, mille laekumine on ebatõenäoline, kantakse aruandeperioodi kuludesse.

Rendid

Kapitalirendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Muud rendilepingud kajastatakse kasutusrendina.

Kapitalirenti kajastatakse bilansis vara ja kohustusena renditud vara õiglase väärtuse summas või rendimaksete miinimumsumma nüüdisväärtuses, juhul kui see on madalam. Kapitalirenti tingimustel renditud varasid amortiseeritakse sarnaselt omandatud põhivaraga, välja arvatud juhul, kui ei eksisteeri piisavat kindlust, kas rentnik omandab rendiperioodi lõpuks vara omandiõiguse – sellisel juhul amortiseeritakse vara kas rendiperioodi jooksul või kasuliku eluea jooksul, olenevalt sellest, kumb on lühem. Kapitalirenti maksed jagatakse kohustust vähendavateks põhiosa tagasimakseteks ning intressikuluks.

Kasutusrendimaksud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

Finantskohustised

Kõik finantskohustused (võlad hankijatele, võetud laenud ning muud kohustused) kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumus.

Lühiajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustusi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas. Pikaajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamiseks võetakse nad algselt arvele saadud tasu õiglases väärtuses (millest on maha arvatud tehingukulutused), arvestades järgnevatel perioodidel kohustustelt intressikulu sisemise intressimäära meetodil.

Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg on kaheteist kuu jooksul alates bilansikuupäevast või kui sihtasutusel pole tingimusteta õigust kohustuse tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansikuupäeva.

Annetused ja toetused

Sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna tegevuskulude tegemise või põhivara soetamise perioodil, kui sihtfinantseerimise tingimustega ei kaasne sisuline tagasinõude või laekumata jäämise risk; kui eksisteerib sisuline tagasinõude või laekumata jäämise risk, kajastatakse sihtfinantseerimine tuluna vastava riski kadumisel. Toetust kajastatakse bilansis esmakordselt raha ülekandmisel või laekumisel või sihtfinantseerimisega seotud nõuete, kohustiste, tulude ja kulude arvelevõtmise kuupäeval. Sihtfinantseerimise tulu ja selle arvel tehtud kulu või põhivara soetust kajastatakse mõlemal eraldi.

Kui sihtfinantseerimine on küll laekunud, kuid selle arvel ei ole veel kulutusi tehtud, kajastatakse saadud vahendid ettemaksena. Kui sihtfinantseerimise saamisega seotud kulutused on tehtud ja puudub sisuline toetuse laekumata jäämise risk, kuid toetus on veel laekumata, kajastatakse sihtfinantseerimine tuluna ja nõudena. Mittesihotstarbelist finantseerimist kajastatakse sihtfinantseerimise saaja poolt tuluna ja sihtfinantseerimise andja poolt kuluna hetkel, kui toetus on saadud.

Tegevustoetuse korral võib toetuse saaja seda kasutada suuremal määral oma äranägemisel, sh kas tegevuskulude või investeeringute soetamiseks. Toetusega võib kaasneda aruandlus tehtud kulutuste kohta, kuid see võib ka puududa. Eelarve aasta lõpuks järelejäänud raha võib nõuda tagasi, kuid sageli jäetakse saajale järgmise perioodi kulutuste katteks. Tegevustoetusi kajastatakse kassapõhiselt.

Tulud

Tulu kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglasel väärtusel, võttes arvesse kõiki tehtud allahindlusi ja soodustusi. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid on läinud üle müüjalt ostjale, müügitulu ja tehinguga seotud kulu on usaldusväärselt määratav ning tehingust saadava tasu laekumine on tõenäoline. Tulu teenuse müügist kajastatakse teenuse osutamise järel, või juhul kui teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist. Piletimüügitulu kajastatakse müügihetkel saadud ettemaksena ning kantakse tuludesse ürituse toimumise perioodis.

Kulud

Kulud kajastatakse tekkepõhiselt lähtudes tulude ja kulude vastavuse printsiibist.

Seotud osapooled

Seotud osapooltena käsitletakse:

- 1) Juhatause ja nõukogu liikmed
- 2) punktis 1 nimetatud isikute lähedased pereliikmed ning kõigi eelmainitud isikute poolt kontrollitavad või nende olulise mõju all olevad majandusüksused.

Raamatupidamise aastaaruandes avalikustatakse tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja olulised soodustused. Muude seotud osapooltega tehtud tehingute osas avalikustatakse raamatupidamise aastaaruannetes informatsioon nende tehingute kohta, mis ei vasta õigusaktidele või sihtasutuse sisedokumentide üldistele nõuetele või turutingimustele.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022
Riigikassa	2 585 697	1 387 623
Kokku raha	2 585 697	1 387 623

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2023	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta	
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	91 665	91 665	0	0	4
Muud nõuded	66 874	66 874	0	0	
Intressinõuded	66 874	66 874	0	0	
Ettemaksed	1 696	1 696	0	0	
Tulevaste perioodide kulud	1 696	1 696	0	0	
Sihtfinantseerimise nõuded	2 091	2 091	0	0	
Kokku nõuded ja ettemaksed	162 326	162 326	0	0	
	31.12.2022	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta	
Nõuded ostjate vastu	22	22	0	0	
Ostjatelt laekumata arved	22	22	0	0	
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	21 535	21 535	0	0	4
Muud nõuded	2 461	2 461	0	0	
Intressinõuded	2 461	2 461	0	0	
Ettemaksed	1 019	1 019	0	0	
Tulevaste perioodide kulud	1 019	1 019	0	0	
Sihtfinantseerimise nõuded	5 714	5 714	0	0	
Kokku nõuded ja ettemaksed	30 751	30 751	0	0	

Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad

(eurodes)

	31.12.2023		31.12.2022	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Ettevõtte tulumaks	0	357	0	0
Käibemaks	91 665	0	19 859	0
Üksikisiku tulumaks	0	17 608	0	14 919
Erisoodustuse tulumaks	0	0	0	303
Sotsiaalmaks	0	28 767	0	26 223
Kohustuslik kogumispension	0	1 401	0	1 213
Töötuskindlustusmaksed	0	1 618	0	1 726
Ettemaksukonto jääk	0		1 676	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	91 665	49 751	21 535	44 384

Vt ka lisa 3 ja 5

Lisa 5 Võlad ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2023	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta	
Võlad tarnijatele	35 263	35 263	0	0	
Võlad töövõtjatele	23 139	23 139	0	0	
Maksuvõlad	49 751	49 751	0	0	4
Muud võlad	2 920	2 920	0	0	
Kokku võlad ja ettemaksed	111 073	111 073	0	0	
	31.12.2022	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Lisa nr
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta	
Võlad tarnijatele	15 360	15 360	0	0	
Võlad töövõtjatele	15 965	15 965	0	0	
Maksuvõlad	44 384	44 384	0	0	4
Muud võlad	26 679	26 679			
Kokku võlad ja ettemaksed	102 388	102 388	0	0	

Lisa 6 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2023	2022
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	4 122 772	681 211
Sihtfinantseerimise vahendamine tegevuskuludeks	999 991	1 177 272
Tagasi nõutud kodumaine sihtfinantseerimine(miinusega)	-65 130	-273 785
Kokku annetused ja toetused	5 057 633	1 584 698
sh eraldi riigieelarvest	5 053 795	1 584 698

Rahalised ja mitterahalised annetused		
	2023	2022
Rahaline annetus	5 057 633	1 584 698
Kokku annetused ja toetused	5 057 633	1 584 698

Rahalise toetusena saadi 2023. aastal riigieelarvest Kultuuriministeeriumilt edasiantavaks toetuseks kollektiividele 999 991 eurot. Kollektiivid tagastasid kasutamata toetust summas 65 130 eurot. Kollektiividele kanti 999 991 eurot.

Rahalise toetusena saadi 2022. aastal riigieelarvest Kultuuriministeeriumilt edasiantavaks toetuseks kollektiividele 1 000 000 eurot. Kollektiivid tagastasid kasutamata toetust summas 273 785 eurot. Kollektiividele kanti 1 177 272 eurot.

Tegevustoetuseks laekus 2023. aastal riigieelarvest Kultuuriministeeriumilt 4 053 804 eurot ja testelt partneritelt 41 968 eurot, sellest kasutati tegevuskuludeks 3 481 291 eurot, anti kodumaist sihtfinantseerimist summas 580 781 eurot ja maksti stipendiume peo ettevalmistuse ja korraldusega seotud isikutele summas 33 700 eurot. Kodumaise sihtfinantseerimiseks sai Sihtasutus Strateegiakeskusest toetust projekti "Korduskasutusnõude kasutamine laulu- ja tantsupeol" elluviimiseks 27 000 eurot.

Tegevustoetuseks laekus 2022. aastal riigieelarvest Kultuuriministeeriumilt 681 211 eurot, sellest kasutati tegevuskuludeks 632 161 eurot, anti kodumaist sihtfinantseerimist summas 29 350 eurot ja maksti stipendiume peo ettevalmistuse ja korraldusega seotud isikutele summas 19 700 eurot. Juhtkonna hinnangul on toetustega seotud tingimused bilansipäeva seisuga täidetud ning toetused ei kuulu aruande koostamise seisuga tagastamisele.

Lisa 7 Tulu ettevõtlusest

(eurodes)

	2023	2022
Muud kultuuri- ja kunstiasutuste tulud	2 093 969	53 239
Kokku tulu ettevõtlusest	2 093 969	53 239

2023.a.muude kultuuri- ja kunstiasutuste tulude real on kajastatud XIII noorte laulu-ja tantsupeoga seotud

- tulud õppematerjalide müügist summas 2 702 eurot;
- tulud piletite müügist summas 1 647 751 eurot;
- mitterahalistest tehingutest saadud tulu summas 390 848 eurot;
- muud tulud summas 52 668 eurot.

Mitterahaliste tehinguna saadi suppe ja magustoite esinejatele, peo seminaride, eelproovide ja peonädala sõidukite tasuta renti ning peo reklaami.

vt ka lisa 8

2022.aastal real muud kultuuri- ja kunstiasutuste tulud on kajastatud tulud XIII noorte laulu-ja tantsupeo õppematerjalide müügist.

Lisa 8 Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Üür ja rent	-49 774	-50 118	11
Mitmesugused bürookulud	-53 667	-27 607	
Lähetuskulud	-4 080	-2 341	
Koolituskulud	0	-1 500	
Riiklikud ja kohalikud maksud	-790	-414	
Laulu-ja tantsupeo ettevalmistus- ja korraldamise kulud	-2 744 968	-171 916	
Muud	-70 821	-35 733	
Kokku mitmesugused tegevuskulud	-2 924 100	-289 629	

Üüri ja rendi kuludena kajastatakse ruumide ja sõiduauto kasutusrendi kulusid, vastavalt lisa 11 kasutusrendikulu real toodule.

2023. aastal laulu -ja tantsupeo ettevalmistuse ja korraldamise kulude all on kajastatud:

- ürituste korraldamise kulud summas 1 769 955 sh mitterahalistest tehingutest saadud tulu kulu osa summas 390 848 eurot (vt lisa 7);
- tehnilised ja salvestamisega seosud kulud summas 404 922 eurot;
- info- ja reklaamikulud summas 230 600 eurot;
- autoriõiguse- ja litsentsitasud summas 195 662 eurot;
- materjalikulud summas 123 628 eurot;
- hankekulud summas 20 057 eurot;
- muud kulud 144 eurot.

Lisa 9 Tööjõukulud

(eurodes)

	2023	2022
Palgakulu	-1 032 893	-414 792
Sotsiaalmaksud	-348 547	-139 704
Muud	-69 670	-15 070
Kokku tööjõukulud	-1 451 110	-569 566
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	11	10

Võlaõiguslike lepingute alusel on sihtasutus aruandeperioodil arvestanud ja maksnud tasusid 690 768 eurot kokku 410 isikule.

Aastal 2022 võlaõiguslike lepingute alusel on sihtasutus aruandeperioodil arvestanud ja maksnud tasusid 162 791 eurot kokku 138 isikule.

Töötasud võlaõiguslike lepingute alusel kajastuvad tulemiaruaandes tööjõukulude real.

Lisa 10 Intressitulud

(eurodes)

	2023	2022
Intressitulu Riigikassa kontojäägilt	93 914	2 461
Kokku intressitulud	93 914	2 461

Lisa 11 Kasutusrent (eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2023	2022	Lisa nr
Kasutusrendikulu	-51 857	-50 118	8
Järgmiste perioodide kasutusrendikulu mittekatkestatavatest lepingutest			
	31.12.2023	31.12.2022	Lisa nr
12 kuu jooksul	-50 280	-60 016	
1-5 aasta jooksul	-196 833	-17 541	

Sihtasutus rendib kasutusrenditingimustel bürooruume ja transportvahendit.

2023. aasta kasutusrendikuludesse on arvestatud bürooruumi

rent ja sõiduauto kasutusrendi kulud. Aastal 2022 sõlmiti sõiduauto kasutusrendi leping kehtivusega kuni 2027.a.

Järgneva 12 kuu kasutusrendi kulu koosneb sõiduauto aastamaksest ja ruumide rendi kuludest. Ruumi rendileping muudeti ja see kehtib kuni 31.12.2028.

Lisa 12 Seotud osapooled (eurodes)

Saldod seotud osapooltega rühmade lõikes

LÜHIAJALISED	31.12.2023	31.12.2022
Võlad ja ettemaksed		
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad	0	3 500
Kokku võlad ja ettemaksed	0	3 500

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused		
	2023	2022
Arvestatud tasu	87 336	64 185

Sihtasutuse juhatus on üheliikmeline, nõukogu on üheksaliikmeline.